

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 8

Ω Σ Α Ν Ν Α !

«Ὠσαννά!» Μὲ αὐτὸν τὸν λόγον, μὲ αὐτὴν τὴν ἰαχὴν ὑποδέχεται, τὴν ἡμέραν τῶν Βαΐων, Τὸν Κύριον, ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ ἔννοια τοῦ ἐπιφωνήματος αὐτοῦ, εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, εἶναι «σῶσον δὴ», δηλαδή, σῶσέ μας. Καὶ φωνάζοντας πρὸς Τὸν ἐπὶ πύλου ὄνου καθήμενον, εἰσερχόμενον δὲ εἰς τὴν Ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ, Σωτῆρα, ὁ λαὸς τὸ «σῶσέ μας», σημαίνει πῶς εἶχεν ἐκτιμήσει τὸ τί ζητοῦσε καὶ ἀπὸ ποιὸν τὸ ζητοῦσε. Γιατὶ τὸ νὰ γυρεύῃ κανεὶς νὰ σωθῆ σημαίνει πῶς ἀναγνωρίζει ὅτι χάνεται, καὶ τὸ νὰ ὁμολογῆ πῶς κάποιος μπορεῖ νὰ τὸν σώσῃ, σημαίνει πῶς πιστεύει, πῶς αὐτὸς ὁ κάποιος θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ σώσῃ.

Ὁ λαὸς, πὺν ὑποδέχεται Τὸν Κύριον, γνωρίζει ἤδη καλῶς, ὅτι πολλὰ ὑπερφυσικὰ ἔργα ἔχει ἐπιτελέσει. Ἀκόμη γνωρίζει ὅτι ἡ διδασκαλία Του ἦταν ὑπεράνθρωπος. Δὲν λησμονεῖ ἐπίσης, γιατί μ'αὐτὸν καὶ μόνον τὸν πόθον ζοῦσε, πῶς ὁ Θεὸς θὰ ἔστειλε στὸν κόσμον «Σωτῆρα». Ἦδη λοιπὸν πὺν βλέπει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου τόσον οὐράνιες ιδιότητες, θέλει νὰ τὶς ἀναγνωρίσῃ, ἀναγνωρίζοντας εἰς τὸ πρόσωπόν του τὸν Ἀπεσταλμένον τοῦ Θεοῦ, «τὸν Σωτῆρα». Ἔτσι δικαιολογεῖται ἡ πανηγυρικὴ καὶ θριαμβευτικὴ ἐκείνη ὑποδοχὴ Του, ἐνῶ εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ἔτσι δὲ ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἔντονος καὶ συγκλονιστικὴ πα-

ράκλησις τοῦ ἐπιφωνοῦντος λαοῦ «σῶσέ μας λοιπόν, Ὡσαννά!».

Σωστικὴ τῷ ὄντι ἡ ἐκτίμησις αὐτῆ, γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλ' ἐάν, καὶ μέχρι τέλους, ἐπέμεναν καὶ στὸ αἰτημά τους καὶ στὸ νὰ τὸ ἀπευθύνουν στὸ ἴδιο αὐτὸ πρόσωπον, Τὸν Κύριόν μας. Ἄλλὰ δυστυχῶς δι' αὐτούς, «ἐσταύρωσαν Αὐτόν»! Καὶ Ὁ Σωτὴρ, «ἔνοχος θανάτου» ἐθεωρήθη παρ' αὐτῶν. Ἔτσι ἔχασαν τὴν ἐλπίδα· ἔχασαν Ἐκεῖνον ὁ Ὅποῖος θὰ μπορούσε μοναδικῶς νὰ τοὺς σώσῃ· ἔχασαν τὴν σωτηρίαν.

*

Ἡ ἀγωνία διὰ τὴν σωτηρίαν εἶναι πανανθρωπίνη. Καὶ σύ, κί' ἐγώ, ἀναγνώστά μου, διψᾶμε τὴν σωτηρίαν μας. Ἡ ἀγωνία αὐτὴ διεισδύουσα μέχρι τῶν ἐγκάτων τοῦ ἀνθρώπου γίνεται φιλοσοφία, γίνεται ἐπιστήμη, γίνεται γνῶσις, ἐπάγγελμα, χρῆμα, ψυχαγωγία, ἀγῶνες γιὰ τὴν ζωὴν, μόχθοι, πόλεμοι καὶ ὅσα ἄλλα κινεῖ ὁ ἀνθρωπος, προκειμένου, ὅπως λέγει, νὰ σωθῇ. Ὅ,τι ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ποθοῦσε καὶ ζητοῦσε, δὲν εἶναι ἄλλο, ἀπ' ὅ,τι ποθεῖ καὶ ζητεῖ κάθε ἀνθρωπος. Ὅλοι οἱ ἀνθρωποὶ ζητοῦμε καὶ ποθοῦμε τὴν σωτηρίαν μας. Δικαιολογημένα! Ἐξόριστοι τοῦ Παραδείσου τὸν ξανάγυρεύουμε. Καὶ ὅσο καὶ ἂν φαίνεται πῶς δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει, εἴμαστε οἱ νοσταλγοὶ του. Τὸ θέλουμε, δὲν τὸ θέλουμε, εἴμαστε ὅλοι μας οἱ νοσταλγοὶ τῆς αἰωνιότητος καὶ συγχρόνως νοσταλγοὶ τῆς σωτηρίας μας. Μὰ νά! Παθαίνουμε, οἱ περισσότεροι, ὅ,τι ἔπαθε καὶ ὁ λαὸς Ἰσραὴλ, πὸν μὲ βατὰ καὶ κλάδους δένδρων ὑπεδέχθη εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, παρασυρόμεθα δηλαδή. Παρασυρόμεθα καὶ ἀλλάζουμε γραμμὴν πορείας, ὥστε ἐνῶ γυρεύουμε τὴν σωτηρίαν, νὰ γινώμεθα καὶ θεοκτόνοι ἀκόμη, ζητῶντας τὴν σωτηρίαν πλέον ἀπὸ τὸν διάβολον. Ναί! τὸν διάβολον! Διότι διάβολος εἶναι ἡ ἁμαρτία. Καὶ ζητεῖ ὁ ταλαίπωρος ἀν-

θρωπος από τόν διάβολον, τήν ἁμαρτίαν, τήν σωτηρίαν, ἐνῶ τὸ πάθημα εἶναι τόσον παλαιόν. Ἔτσι ἡ ἱστορία πού ἤρχισε ἀπό τόν κῆπον τῆς Ἐδέμ, ἀπλῶς συνεχίζεται εἰς τήν πόλιν Ἱερουσαλήμ, διὰ τὰ συνεχίζεται εἰς τὰς καρδίας τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων ἕως οὗτου δεθῆ ὁ Σατανᾶς.

*

Μεγάλην Ἑβδομάδα καλούμεθα νὰ ζήσωμεν, ἀγαπητοὶ Χριστιανοὶ πλέον ὅσοι μὲ βαῖα θὰ ὑποδεχθῶμεν εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς, τὸν Ἐρχόμενον, θὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ «᾿Ωσαννά». Ὁρθῶς θὰ πράξωμεν. Ἐφ' ὅσον ἡ ἁμαρτία θὰ συνεχίζεται, θὰ ὑπάρχουν καὶ πληγές καὶ πληγωμένοι..., θὰ ὑπάρχουν ἄρα καὶ οἱ νοσταλγοὶ τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ Σωτῆρος.

Ἐσταυρωμένος ὁ Σωτῆρ, τὴν Μεγάλην Παρασκευήν, «κεῖται εἰς πτώσιν καὶ Ἀνάστασιν πολλῶν». Πτώσιν τῶν ὄσων θὰ ἀκολουθοῦν τοὺς Ἰουδαίους, πού ἐνῶ τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς Σωτῆρα, τὸν ἐσταύρωσαν. Ἀνάστασιν δὲ ὄσων δέχονται Αὐτὸν Σωτῆρά των, ἰδιαιτέρως δέ, διότι ἀνῆλθεν εἰς τὸν Σταυρόν, διότι ἐννοοῦν πὼς Σταυρὸς καὶ σωτηρία ἔγιναν πλέον ταυτόσημοι ἐννοίαις.

Μακάριοι, κατὰ ταῦτα, ὅσοι θὰ παραδέχωνται καὶ θὰ ζοῦν τὴν ἀλήθειαν αὐτήν. Αὐτοὶ θὰ εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ λέγουν εἰς τὸν Σωτῆρα τὸ «᾿Ωσαννά» καὶ θὰ δέχονται ἀπ' Αὐτόν, τὸ ἰδικόν του παράδειγμα, τὰ μέσα καὶ τὸν τρόπον τῆς σωτηρίας τους, τὴν σταύρωσιν τοῦ ἐγώ. Ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης αὐτὸ ἐννοοῦσε ὅταν ἔγραφε «Ὅσοι δὲ ἔλαβον Αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι».

*

᾿Ω Κύριε, λοιπόν, ἔρχου! Σὲ ὑποδεχόμεθα μὲ τὸ «᾿Ωσαννά», ἔτοιμοι νὰ ἀποθάνωμεν διὰ Σέ, ἐπάνω εἰς τὸν ἰδικόν μας Σταυρόν, πού Σὺ θὰ μᾶς δώσης καὶ μὲ τὸν πόθον νὰ ξεψυχήσωμεν μὲ αὐτήν τὴν ὁμολογίαν «ἐν εὐδενὶ ἄλλῳ ἢ σωτηρία». ᾿Ωσαννά Κύριε!

᾿Αρχιμ. ΧΡΥΣ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΗΣ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

Β'.

Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας ἐλέγομεν, ὅτι ὁ πρῶτος κίνδυνος τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ ποιμὴν, εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς ἀρνήσεως τῆς πίστεως.

β') Ὁ κίνδυνος τῆς ἀσταθείας. Ἄλλος κίνδυνος ἔπειτα διὰ τοὺς ἐφήβους δημιουργεῖται ἐκ τοῦ ὅτι οὔτοι παρουσιάζουν μεγάλην ἀστάθειαν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των. Αἱ ἀντιθέσεις ἐντὸς τῆς ψυχῆς των πολλαπλασιάζονται. Ἄλλοτε ὁ νέος εἶναι τολμηρὸς καὶ ἄλλοτε δειλός, ἄλλοτε παρουσιάζει ἀγγελικὴν πνευματικότητα καὶ ἄλλοτε ἔχει ὑλιστικὴν ζωὴν. Συχνάκις παρουσιάζει κωκλικὰς φάσεις μεταξὺ εὐθυμίας καὶ μελαγχολίας, αἰσιοδοξίας καὶ ἀπαισιοδοξίας. «Σήμερον ἐνθουσιάζεται ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ιδέας καὶ μετ' ὀλίγον παρουσιάζεται θερμὸς θιασώτης ἐντελῶς ἀντιθέτου ιδέας. Τώρα φαίνεται ἡρεμος, γαλήμιος, πειραρχικός, εἰς ἄλλην δὲ περίπτωσιν θυμώδης, ὀργίλος, ἀτίθαστος, ἀντιμέτωπος εἰς πάντας». Ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἔλεγε χαρακτηριστικῶς: «Χαλεπὸν ἢ νεότης, ὅτι ἐδρίπιστον, εὐεξαπάτητον, ἐδόλισθον καὶ σφοδροτέρου δεῖται τοῦ χαλινοῦ». Δι' αὐτό, ὡς λέγει ὁ ἐπιφανὴς Ἀμερικανὸς ψυχολόγος καὶ Παιδαγωγὸς Στάνλι Χώλλ ἐν τῷ γνωστῷ διτόμῳ ἔργῳ αὐτοῦ «Ἐφηβικὴ ἡλικία», αἱ στατιστικαὶ ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ νεανικὴ ἡλικία ἀπυθῶς εἶναι ἡ ἡλικία, καθ' ἣν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμφυτευθῇ εἰς τὴν ψυχὴν τὸ ἐγκλημα καὶ νὰ ἐμφανισθοῦν τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἐγκληματικότητος. Ὡστε ὁ δεύτερος σοβαρὸς κίνδυνος, τὸν ὁποῖον διατρέχει ὁ νέος, ἐκπηγάζει ἀπὸ τὴν ἀστάθειαν τῆς νεανικῆς προσωπικότητος. Ἐάν τὸ ποιμαντικὸν ἔργον δὲν φροντίσῃ νὰ μορφώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νέου ἰσχυρὰν καὶ σταθερὰν βούλησιν, ἔχουσαν σταθερὸν προσανατολισμόν, οὗτος κινδυνεύει νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ τὰς σειρήνας καὶ τὰ ἀπατηλὰ ἄσματα τῆς συγχρόνου κοινωνίας, τῆς ὁποίας ἡ «βιτρίνα», «ποὺ ἐλκύει τὴν προσοχὴν καὶ τὴν φαντασίαν τῶν

νέων, είναι γεμάτη από καμουφλαρισμένες και έλκυστικάς κατωτέρωτης».

γ') 'Ο κίνδυνος τής ἀπολυτοποιήσεως κατωτέρων ιδανικῶν. 'Αλλά και κάτι άλλο πρέπει ἀκόμη νὰ προσέξῃ ὁ ποιμὴν, ὅστις διαπαιδαγωγεῖ νέους. 'Η ψυχολογία τής ἐφηβικῆς ἡλικίας πιστοποιεῖ, ὅτι ὁ νέος, παρὰ τὰς ἀσυνεπείας καὶ πολυποικίλους ἐκφάνσεις τής πολυπλεύρου προσωπικότητός του, ἔχει τάσιν πρὸς ἐνοποίησην τής φοβιζούσης πολυμορφίας, πρὸς ἀναζήτησιν ἐνὸς ἀπολύτου ιδανικοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἐνοποιήσῃ καὶ θὰ κατευθύνῃ ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τής ζωῆς του. 'Ο νέος ζητεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν ιδεῶδες καὶ μίαν ἀξίαν, ἡ ὁποία θὰ εὑρίσκεται ὑπεράνω ὅλων τῶν ἄλλων ιδανικῶν καὶ ἀξιῶν. 'Αφιεροῦνται ὀλοφύχως εἰς τὴν ὑπεραξίαν ταύτην καὶ πρὸς χάριν αὐτῆς εἶναι καὶ ἔτοιμος νὰ θυσιασθῇ. "Ὅταν οἱ νέοι ἀφιερῶσιν τὴν ζωὴν των εἰς ἐν ιδανικόν, εἰς τὸ ὁποῖον ὑποτάσσουσιν ὅλα τὰ ἄλλα, γίνονται ἀπόλυτοι, ἐνθερμοὶ καὶ ἐνθουσιῶδεις στρατιῶται τοῦ ιδανικοῦ αὐτοῦ, πολλάκις ριζοσπαστικοί. 'Εν τοιαύτῃ περιπτώσει «γινώσκουν μόνον τὴν εὐθείαν καὶ τὴν κάθετον γραμμὴν, ἀγνοοῦν δὲ τελείως τὴν τεθλασμένην καὶ τὴν καμπύλην καὶ ἐπιζητοῦν πάντοτε τὸ ἀπόλυτον, οὐχὶ δὲ τὸ σχετικόν. Εἶναι ἀνίκανοι εἰς προσαρμογὴν, εἶναι ἀνεπιτήδειοι εἰς συμβιβασμοὺς» (Παναγιώτου Μπρατσιώτου, 'Ατομισμὸς καὶ κοινωνισμὸς παρὰ τῇ νεολαίᾳ, ἔκδοσις β', 'Αθήναις ἐν 1938, σελ. 18-19). Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται, διατὶ τόσοι νέοι μὲ φανατισμὸν ἀκολουθοῦν ἐσφαλμένην πορείαν διατὶ ἐμπλέκονται εἰς τὰ καταστρεπτικὰ δίκτυα τοῦ κομμουνισμοῦ ἢ ἄλλων βλαβερῶν δογμάτων, τὰ ὁποῖα ὡς μία ὑπεραξία αἰχμαλωτίζουν ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν καὶ ὑποτάσσουσιν τὰς πλέον εὐγενεῖς ἐκ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων των. "Ὡστε ὁ τρίτος σοβαρὸς κίνδυνος, τὸν ὁποῖον διατρέχει ὁ νέος καὶ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ ποιμαντικὸν ἔργον, εἶναι ὁ κίνδυνος τής ἀπολυτοποιήσεως ἐνὸς κατωτέρου ιδεώδους καὶ τής εἰς αὐτὸ καταστρεπτικῆς ὑποταγῆς πασῶν τῶν ἀνωτέρων δυνάμεων τής ψυχῆς του. 'Ο νέος, ὅστις θέλει νὰ εὕρῃ τὸν ὀρθὸν προσανατολισμὸν τής ζωῆς, πρέπει νὰ μὴ ὑποταγῇ εἰς διδασκαλίας ἢ ἀνθρώπους, οἵτινες «ἐλευθερίαν ἐπαγγέλλονται, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τής

Η ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΣΤΙΓΜΑ ΘΛΙΒΕΡΟ ΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ ΜΑΣ

10. ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ Ν' ΑΝΑΛΗΦΘΗ ΣΦΟΔΡΟΣ ΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΒΛΑΣΦΗΜΙΑΣ

“Ο ὀρθόδοξος χριστιανικὸς λαὸς πρέπει νὰ ἐξεγερθῆ ἑναντίον τῆς βλασφημίας. Καθένας στὸν κύκλο του πρέπει ν' ἀναλάβῃ μιὰ σταυροφορία. Σ' ὅποιαδήποτε θέσι τῆς κοινωνικῆς ἱεραρχίας κι' ἂν εὑρίσκεται, πρέπει ν' ἀναμετρήσῃ τὶς εὐθύνες του.

“Ἐχομε συνείδησι χριστιανική; Διαθέτομε ἀληθινὴ ἔθνικο-φροσύνη; Ἀγαποῦμε εἰλικρινὰ τὴν ἑνδοξὴ Πατρίδα μας; Γιὰ ν' ἀχῶμε τὴν πεποιθήσι καὶ τὴν βεβαιότητα πῶς πάντοτε θὰ τὴν διατηροῦμε δοξασμένη καὶ τιμημένη, πρέπει πρώτιστα ὅλοι μας, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄσημοι καὶ ἐπίσημοι, μορφωμένοι καὶ ἀπλοῦκοι νὰ τὴν σεβόμαστε καὶ νὰ τιμοῦμε ὀλόψυχα τὰ ἱερά μας Ἐθνόσημα, τὸν Πανάγαθον Θεόν, ποῦ τόσο μᾶς ἐτίμησε καὶ μᾶς ἔσωσε, τὴν Παναγίαν Παρθένον, τὴν Ὑπέρμαχον Στρατηγόν, ποῦ μᾶς συμπαραστέκεται πάντοτε, πολῦτιμο κεφάλαιο, ἀκλόνητο στήριγμα, καὶ τὸν τίμιον Σταυρὸν ποῦναι ἀήττητὸν μας τρόπαιον καὶ ὄπλον εἰρήνης.

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἐπιβάλλεται καθένας Ἕλληνας Χριστιανός,

φθορᾶς» (Β' Πέτρ. β', 19), ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι πνευματικῶς ἐλεύθερος, ὥστε ἀπροκαταλήπτως καὶ ἀντικειμενικῶς νὰ ἀκολουθήσῃ πράγματι τὸ ἄριστον ιδεῶδες, τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ ἡ μορφοποιὸς ἀρχή, ὁ ἐνοποιὸς παράγων καὶ ὁ κανονιστικὸς νόμος τῆς ψυχικῆς ἐξελέξεως, ὅστις θὰ κατευθύνῃ καὶ θὰ κινητοποιῇ πρὸς ἓνα ἀνώτερον σκοπὸν πάσας τὰς ἐκλεκτὰς πτυχὰς καὶ ἐκφάνσεις τῆς νεανικῆς ψυχῆς.

Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ σπουδαιότεροι κίνδυνοι τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, τοὺς ὁποίους ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ πεφωτισμένη ποιμαντικὴ ἐργασία. Ἡ ἀντιμετώπισις αὕτη εἶναι νικηφόρος καὶ ἱκανοποιητικὴ μόνον πλησίον τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι ὁ αἰώνιος ὁδηγὸς τῆς νεότητος. “Ὡστε τὸ ποιμαντικὸν ἔργον πρέπει νὰ συνδέσῃ τοὺς νέους μὲ τὸν Χριστόν, “Ὅστις διεκήρυξεν. «Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ιδ', 6).

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ἀξιωματοῦχος ἢ κοινός, νὰ τακτοποιήσῃ πρῶτα τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ κόψῃ τὸ κακὸ τοῦτο ἐλάττωμα, τὸ σφάλμα, τὸ ἀμάρτημα τῆς βλασφημίας. Καὶ νὰ ἐπιβληθῇ κατόπιν γύρω του μὲ τὴν εἰρηνικὴν συμπεριφορὰ του, ἀξιῶνοντας ἀπ' τοὺς ὑφισταμένους του, ἂν εὐρίσκειται στὴν ἐξουσία, ἢ γενικὰ στοὺς συνανθρώπους του νὰ μὴ βλασφημοῦν. Κι' ἔπειτα ὅλοι μας γενικὰ νὰ διαμαρτυρηθοῦμε ἔντονα γι' αὐτὸ τὸ ἀνόσιο ἔγκλημα. Νὰ ἐλέγξωμε τοὺς βλασφημοὺς δημόσια.

Δὲν θ' ἀκούσουν; Δὲν θὰ συμμορφωθοῦν; Τότε, δὲν εἶναι ὑπερβολή, χρειάζεται νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐκ μέρους μας καὶ βία. Αὐτὸ παραγγέλλει καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος: 'Ἐὰν ἀκούσης κανένα εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς νὰ βλασφημῇ τὸν Θεόν, πλησίασέ τον καὶ ἔλεξον αὐτὸν καὶ εἰάν παρουσιασθῇ ἀνάγκη ράπισε τὸ πρόσωπόν του, σύντριψε τὸ στόμα του, ἀγίασε τὸ χέρι σου μὲ ἕνα τέτοιο κτύπημα: καὶ ἂν σὲ ὀδηγήσουν δι' αὐτὸ εἰς τὸ δικαστήριον, πήγαινε εὐχαριστικῶς καὶ ἂν ζητήσῃ ὁ δικαστής νὰ σὲ τιμωρήσῃ φώναξε μὲ παρρησία καὶ θάρρος: τὸν ἐκτύπησα, διότι ἐβλασφήμησε τὸν Βασιλέα τῶν ἀγγέλων! Καὶ εἰάν εἶναι χρεῖα διὰ τοῦτο ν' ἀποθάνῃς, ὁ θάνατος δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν **μ α ρ τ ὕ ρ ι ο ν λ ο γ ῖ ζ ε τ α ι.**

Δὲν ὑπάρχει ὠραιότερον πρᾶγμα στὴ ζωὴ ἀπὸ τὸ ν' ἀγωνίζεται κανεὶς καὶ νὰ πεθαινῇ ὑπερασπίζοντας ἀθάνατες καὶ ἀτίμητες ἀξίες, ἰδανικὰ αἰῶνια, πού ἢ φαυλοκρατία καὶ ἢ ἀμαρτία σὲ κάθε ἐποχὴ ποδοπατοῦν ἀνελέητα καὶ ἐξουθενώνουν τρομερά. Ὁ Ἀπόστολος, τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἦταν πρὶν, κατὰ τὴν δικὴν του ὁμολογία, βλάσφημος, δώκτης τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὑβριστῆς Του μεγάλος (Α' Τιμοθ. α', 13), μετὰ τὴν σωτήρια ἐπιστροφή του, ἀνέλαβε τέτοιο σφοδρότατο ἀγῶνα καὶ δράση φλογερή, πού τὸν ἀνέδειξαν «στόμα τοῦ Χριστοῦ» καὶ πρῶτον μετὰ τὸν «Ἐνα», τὸν Χριστόν. Δὲν ἐλιποψύχησεν ὅμως ποτέ. Οὔτε ἀνέστειλε τίς προσπάθειές του γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸ ὅλης τῆς οἰκουμένης, παρ' ὅλο πού σὲ κάθε του βῆμα ἀντιμετώπιζε κινδύνους καὶ διωγμούς, ὕβρεις καὶ βλασφημίας, ἀφοῦ—κατὰ τὰ γραφόμενά του— ἀπ' ὅλους «βλασφημούμεθα» (Ρωμ. γ', 8), ἀλλὰ «βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν» (Α' Κορινθ. δ', 13, ι' 30). Φυλακισμένος, γιὰ δεύτην φορά, στὴ Ρώμη, ὁ μεγάλος αὐτὸς δαδοῦχος τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ θρησκείας, ἔγραψε τὰ λόγια αὐτά, σὰν ἐπισφράγισμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς του. «Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι». Εἶμαι τῶρα ἕτοιμος καθ' ὅλα νὰ προσφέρω καὶ τὸ αἷμά μου εἰς τὸν Θεόν, γιὰτὶ ἤλθε ἡ ὥρα ν' ἀναχωρήσω ἀπ' αὐτὸ τὸν κόσμον. Καὶ χαίρω μυστικά, γιὰτὶ ἔχω ἀγωνισθῇ τὸν καλὸ ἀγῶνα πρὸς διάδοσι τοῦ Εὐαγγελίου· ἔχω φθάσει στὸ

τέλος τοῦ δρόμου τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ Χριστιανικοῦ μου καθήκοντος· ἔχω, ἐκτὸς τούτων, διαφυλάττει καὶ τὴν πίστι μου ἀκεραία. Λοιπὸν μοῦ ἐπιφυλάσσεται ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς, τὸν ὁποῖον θὰ μοῦ δώσῃ, ὡς ἀνταμοιβὴν κατὰ τὴν ἐνδοξὴν ἐκείνην ἡμέρα τῆς κρίσεως, ὁ δίκαιος Κριτῆς (Β' Τιμοθ. δ', 6-8).

Τὰ μέσα, ἐξ ἄλλου τοῦ β' αἰῶνος, στὴ Σμύρνη Ἐπίσκοπος ἦταν ὁ ἱερομάρτυς Πολύκαρπος. Σ' ἓνα διωγμὸ, κατὰ τῶν Χριστιανῶν, συνελήφθη ὁ ἅγιος Ἱεράρχης. Ὁ ἑπαρχος σεβάσθηκε στὴν ἀρχὴ τὸ βαθύ του γῆρας καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸν βασανίσῃ. Τοῦ πρότεινε, λοιπὸν, νὰ θελήσῃ νὰ βλασφημήσῃ ἀπλῶς τὸν Χριστόν, γιὰ νὰ τοῦ χαρίσῃ κατόπιν τὴ ζωὴ. «Ὅμοσον, καὶ ἀπολύσω σε· λοιδορήσον τὸν Χριστόν». Τότε ὅμως τοῦ ἀπήντησε ἐκεῖνος σταθερὰ καὶ ἀποφασιστικὰ· «ὀγδοήκοντα καὶ ἕξ ἔτη δουλεύω αὐτῷ καὶ οὐδὲν μὲ ἠδίκησε· πῶς δύναμαι βλασφημῆσαι τὸν Βασιλέα μου, τὸν σώσαντά με;» (Πολυκάρπου, Μαρτύριον, IX,30). Ἀπέριψε ὅλες τὶς προτάσεις· δὲν ἐβλασφήμησε· καὶ ἀντ' αὐτοῦ εἰδέχθη καρτερικὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον.

Ἔτσι καὶ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ὀφείλου νὰ εὑρεθοῦν στὶς ἐπάλληξεις. Ν' ἀγωνισθοῦν μ' αὐτοθυσία κατὰ τῆς βλασφημίας. Γιατί, διαφορετικὰ, ἐναντίον ὅλων στρέφεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγει ὁ Προφήτης· Ἐγὼ ὁ Κύριος ἄκουσα ὅλας σας τὰς ὕβρεις καὶ τὰς βλασφημίας, ποὺ ἐξεστομίσατε (Ἰεζ. 35,15). «Οὐαὶ δ' ὃν βλασφημεῖται τὸ ὄνομά μου» (Κλήμεντος, Πρὸς Κορινθ. Β', XIII,25).

ΕΠΙΛΕΛΟΜΕΝΑ

Λέγεται κι' ἀκούεται συχνὰ ἀπ' ὠρισμένους, ὅτι ἡ δυστυχία ποὺ μαστίζει τὸν πολὺ κόσμον σήμερα, κι' ἡ παγκόσμια ἀναταραχὴ εἶναι ἀπόδειξις, πῶς ἐχρεωκόπησε ὁ Χριστιανισμὸς! Οἰκτρὰ ὅμως πλανῶνται μὲ αὐτὲς τὶς μωρολογίες καὶ φαιδρότητες. Ἡ θλιβερὴ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι πολλοὶ χριστιανοὶ ἔχουν χρεωκοπήσει σήμερα. Ἐχουν ἐκτραπῆ ἀπ' τὴν ὀρθὴν πίστι. Ἐσταμάτησαν νὰ ζοῦν σύμφωνα μὲ τὰ θεῖα προστάγματα, ποὺ περιλαμβάνονται στὸν ἱερὸ Κώδικα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀπομακρύνθηκαν ἀπ' τὸ σωστὸ δρόμο, ποὺ ἐχάραξεν ὁ Χριστός. Ἔτσι, ἀντὶ μὲ τὴν ζωὴν των καὶ τὴν χριστιανικὴ συμπεριφορὰ των νὰ δοξάζεται ὁ Θεός, συντελοῦν ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ βλασφημοῦν καὶ ἄλλοι νὰ ἐκτοξεύουν τρομερὰς βλασφημίας κατὰ τοῦ οὐρανοῦ Πατρός, τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λυτρωτοῦ μας, τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων τῆς Πίστεώς μας. Τί πταίει, λοιπὸν, ὁ ἀνεύθυνος Χριστιανισμὸς, ἂν μερικοὶ ὀπαδοὶ του

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙ Π ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΩΔΕ

Ὁ ἥλιος δὲν εἶχε ἀκόμη προβάλλει. Δὲν εἶχε ἀνατείλει ἡ Κυριακή, ὅταν οἱ μυροφόρες ξεκίνησαν γιὰ τὸ μνήμα. Ἀλλὰ σὰν ἀνταύγεια ἀνατολικά, στοὺς ἀντικρυνοὺς λόφους, μιὰ ἀσημιὰ ἐλπίδα, ἀλαφρὴ μιὰς κρινόπλαστης γῆς, ἀπλωνόταν σιγὰ σιγὰ ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἄσπρους παλμοὺς τῶν ἀστερισμῶν, θριαμβεύοντας ὀλοένα πάνω στὸ σκοτάδι. Ἦταν μία ἀπὸ τὶς γαλήνιες ἐκεῖνες χαραυγές, ποὺ θυμίζουν τὸν ὕπνο τῶν ἀθῶων καὶ ὁ διάφανος ἀέρας φαινόταν ὅτι μόλις εἶχε ταραχθῆ ἀπὸ τὸ πέταγμα ἀγγέλων.

Οἱ γυναῖκες βιάζονταν μὲ τὴ σκέψι πνιγμένη στὴ θλίψι τους, ὠθούμενες ἀπὸ μιὰ ἔμπνευσι ἀνεξακρίβωτη. Πήγαιναν γιὰ νὰ ξαναθρηνησοῦν στὸν τάφο; Ἡ γιὰ νὰ ἰδοῦν ἄλλη μία φορὰ αὐτὸν ποὺ εἶχε σαγηνεύσει τὶς καρδιὰς τους χωρὶς νὰ τὶς μολύνῃ;

ἀποστάτησαν μὲ τὴ διαγωγὴ τους καὶ ἔχρῳκόπησαν; Καὶ γιὰτὶ νὰ βλασφημῆται, ἀφοῦ ἔχει ἀποδειχθῆ πόσα σωτήρια ἀποτελέσματα εἶχε ἐπὶ εἴκοσι αἰῶνες καὶ θὰ ἔχη ὅσες φορὲς ἐφαρμόζεται κατὰ γράμμα;

Ὁ Παῦλος γράφει, πὼς κατὰ τὶς τελευταῖες ἡμέρες θὰ ἔλθουν καιροὶ δύσκολοι. Γιατί, οἱ ἄνθρωποι θὰ εἶναι φίλαντοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, ἀπειθεῖς στοὺς γονεῖς των, ἀχάριστοι, ἀσεβεῖς, χωρὶς ὄσιον καὶ ἱερὸν ἐπάνω των, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διαβολεῖς, ἀκρατεῖς στὶς ἐπιθυμίες των, σκληροὶ καὶ ἀνήμεροι, ἐχθροὶ παντὸς ἀγαθοῦ, προδόται, αὐθάδεις, ἐγωῖσται, ἄνθρωποι ποὺ θ' ἀγαποῦν περισσότερο τὰς ἡδονὰς παρὰ τὸν Θεόν. Καὶ θὰ ἔχουν ἐπιφανειακὴν εὐσέβεια, γιὰτὶ θάχουν ἀρνηθῆ τὴν δύναμὶ τῆς (Β' Τιμ. γ', 1-5).

Χριστιανοί-Ἕλληνας. Σταθῆτε στὸ ὕψος σας. Διατηρήσετε τὴν εὐσέβειά σας. Μὴ βλασφημῆτε τὸν Θεόν καὶ τὰ θεῖα. Προσέχετε νὰ μὴ βλασφημῆται ἐξ αἰτίας σας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, λέγει ὁ ἅγιος Κλήμης. Μὴ γίνεσθε ἀφορμὴ νὰ βλασφημῆται τὸ ἀγαθόν, τονίζει καὶ ὁ Παῦλος (Ρωμ. ιδ', 16). Βγάλτε ἀπὸ ἐπάνω σας δλα τὰ κακὰ, τὴν ὀργήν, τὸν θυμόν, τὴν στρεβλότητα καὶ πονηρίαν, τὴν κακολογίαν καὶ αἰσχρολογίαν ἀπὸ τὸ στόμα σας. «Ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς, τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλάσφημίαν» (Κολασ. γ', 8).

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως.

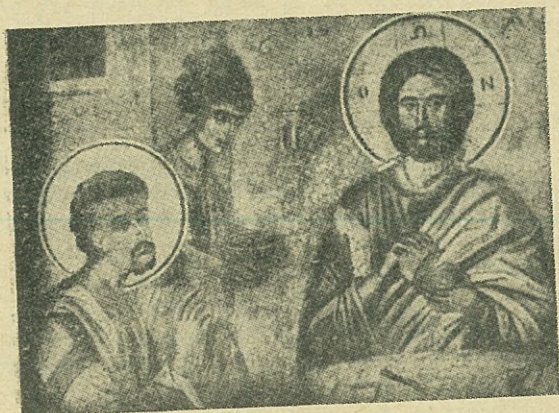
Ἦ νὰ βάλουν πάνω στὸ κορμί του ἀρώματα, ἀκριβώτερα ἀπὸ τοῦ Νικοδήμου; Κι' ἔλεγαν μεταξύ τους.

Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον;

Ἄλλὰ ὅταν σίμωσαν στὴ σπηλιά, ἔμειναν κατάπληκτες.

Ἦ σκοτεινὴ τῆς τρύπα ἦταν ἀνοιχτή. Μὴ πιστεύοντας σ' ὅ,τι ἔβλεπε, ἡ πιδ' γενναία ἀπ' αὐτὲς ἄγγιξε μὲ χέρι τρεμάμενο τὸ κατῶφλι. Μέσα στὸ αὐγινὸ σύθαμπο, ξεχώριζαν δίπλα τὴν πέτρα ποὺ ἔκλεινε τὴ σπηλιά, ἀκουμπημένη στὸν βράχο.

Οἱ μυροφόρες, βουβὲς ἀπὸ τὸν τρόμο, κύτταζαν ἐδῶ κι' ἐκεῖ, σὰν ν' ἀναζητοῦσαν κάποιον, ποὺ θὰ τις πληροφοροῦσε τί εἶχε συμβῆ. Ἦ Μαγδαληνὴ νόμισε ὅτι θὰ εἶχαν κλέψει τὸ σῶμα. Ἄλλὰ ἕως ὃ Ἰησοῦς νὰ κειτόταν ἀκόμη ἐκεῖ μέσα. Ἀποφάσισαν νὰ

μποῦν. Τώρα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἄρχισε νὰ διαλύη τὴ νύχτα γιὰ καλὰ.

Στὴν ἀρχὴ δὲν διάκριναν τίποτε. Ἄλλὰ ξαφνικὰ θαμπώθηκαν. Ἕνας νεανίας λευκοντυμένος καθόταν ἐκεῖ καὶ φαινόταν νὰ τις περίμενε.

— Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. Οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς εἶπε. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε.

Οἱ γυναῖκες ἀκουσαν τρομαγμένες. Κατόπιν βγῆκαν ἀπὸ τὴ σπηλιά, γιὰ νὰ τρέξουν ν' ἀναγγείλουν στοὺς ἀποστόλους τὴν ἀνάστασι. Ἄλλὰ μόλις προχώρησαν λίγο, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ κοιτοστάθηκε, ἐνῶ οἱ ἄλλες ἐξακολουθοῦσαν τὸν δρόμο τους. Οὔτε ἡ ἴδια δὲν ἤξερε γιατί εἶχε σταθῆ.

Ξαφνικά ἔστρεψε πρὸ τὰ πίσω καὶ εἶδε ἓνα ἄνδρα. Δὲν τὸν ἀνεγνώρισε. Ἐκεῖνος τὴ ρώτησε.

— Γύναι, τί κλαίεις; Τίνα ζητεῖς;

— Ὅτι ἤραν τὸν Κύριόν μου καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι, ποῦ αὐτόν ἔθηκας. Κάγω αὐτόν ἄρῶ.

Ὁ ἄγνωστος, δὲν τῆς ἀποκρίθηκε παρὰ μὲ μία λέξι, μὲ τ' ὄνομά της.

— Μαρία!

Τότε, σὰν νὰ ζύπνησε ξαφνικά ἀπὸ ζάλη, ἡ Μαγδαληνὴ τὸν ἀναγνώρισε.

— Ραββουνί (Διδάσκαλε)!

Κι' ἔπεσε στὰ πόδια του, ἐκεῖ στὸ μουσκεμένο χορτάρι, γιὰ νὰ τὰ ἀγκαλιάσῃ τὰ πολυφίλητα αὐτὰ πόδια, ποῦ εἶχαν τὶς τρύπες τῶν καρφῶν.

Ἄλλὰ ὁ Ἰησοῦς τῆς εἶπε.

— Μὴ μου ἄπτου· οὐπὼ γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου· πορεύου πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπέ αὐτοῖς: Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν.

Κι' εὐθὺς ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴ γονατισμένη λάμποντας σὰν ἥλιος.

Ἡ Μαρία τὸν κύτταζε ἕως ὅτου χάθηκε. Ὑστερα σηκώθηκε ἀπὸ τὸ χορτάρι μὲ ὄψι συνεπαρμένη, χωρὶς νὰ βλέπῃ πιά τίποτε ἀπὸ τὴ χαρὰ της κι' ἔδραμε στὶς συνρτόφισσές της.

Αὐτὲς εἶχαν πρὶν λίγο φθάσει στὸ ὑπερῶο, ὅπου ἦσαν μαζεμένοι οἱ μαθηταὶ καὶ τοὺς εἶχαν διηγηθῆ μὲ κομμένα καὶ γρήγορα λόγια τὴν ἀπίστευτὴ εἶδησι: τὸν ἀνοιχτὸ τάφο, τὸν ἀστραπόμορφο ἄγγελο, τὰ ὅσα τοὺς εἶχε πῆ, τὸν Ἀναστάντα, τὴν παραγγελίαν ποῦ ἄφηγε στοὺς ἀδελφούς του.

Ἄλλὰ οἱ ἀπόστολοι, οἱ καταπτοημένοι ἀκόμη ἀπὸ τὰ γεγονότα, οἱ ἀπόστολοι ποῦ εἶχαν φανῆ σ' ἐκεῖνες τὶς μέρες τοῦ κινδύνου πρὸ ἄβουλοι καὶ δειλοὶ ἀπὸ τὶς γυναῖκες, δὲν μπορούσαν νὰ πιστέψουν τὸ καταπληκτικὸ ἐκεῖνο νέο. Ψευδαίσθησι, παραλήρημα γυναικῶν, ἔλεγαν. Πῶς ἦταν δυνατόν ν' ἀναστηθῆ ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες; Μᾶς εἶχε πῆ ὅτι θὰ ἐπέστρεφε, ἀλλ' ἀργότερα. Καὶ ὡς ὅτου φανῆ ἐκεῖνη ἡ ἡμέρα, θὰ συνέβαιναν πολλὰ φοβερὰ γεγονότα.

Πίστευαν στὴν ἀνάστασι τοῦ Διδασκάλου, ἀλλὰ τὴν φαντάζονταν στὴν ἡμέρα τῆς καθολικῆς ἀναστάσεως, τὴν ἡμέρα τῆς ἐνδόξου παρουσίας του. Ὅχι γιὰ τώρα. Ἦταν πολὺ νωρίς.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ χύθηκε ἀνάμεσά τους ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ. Τοὺς εἶπε ὅσα τοὺς εἶχαν μηνύσει οἱ ἄλλες Μυροφάρες, ἀλλὰ πρόσθεσε καὶ κάτι ἀκόμη: τὸν εἶχε δῆ μὲ τὰ ἴδια της τὰ μάτια καὶ τοῦ εἶχε μιλήσει.

Ὁ Σίμων καὶ ὁ Ἰωάννης σκέφθησαν πιδ σοβαρά. Βγῆκαν ἀπὸ τὸ σπίτι κι' ἄρχισαν νὰ τρέχουν πρὸς τὸ περιβόλι τοῦ Ἰωσήφ. Ὁ Ἰωάννης, πού ἦταν πιδ νέος, ἄφησε πολὺ πίσω του τὸ ἄλλον κι' ἔφθασε πρῶτος στὸ μνήμα. Καὶ τρυπώνοντας τὸ κεφάλι στὸ ἄνοιγμα, εἶδε στὸ δάπεδο τὰ ἐντάφια σπάργανα. Δὲν μπῆκε ὅμως. Ὁ Σίμων, φτάνοντας, μπῆκε μέσα στὴ σπηλιά. Τὰ σάβανα ἦταν ἀποθεμένα κατὰ γῆς, ἀλλὰ τὸ σουδάριο βρισκόταν διπλωμένο σὲ μιὰ γωνιά. Μπῆκε κατόπιν κι' ὁ Ἰωάννης, εἶδε καὶ πίστεψε. Καὶ βουβοὶ ἐπέστρεψαν γρήγορα στὸ ὑπερῶ, λὲς καὶ εἶχαν τὴν προαίσθησι ὅτι θὰ εὑρίσκαν τὸν Ἀναστάνα ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς, ἀποσπώμενος ἀπὸ τὴ Μαρία, ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΜΜΑΟΥΣ

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἀνάπαυλα τοῦ Πάσχα, ξανάρχισαν γιὰ ὅλους οἱ μονότονες καὶ φτωχὲς μέρες.

Δύο φίλοι τοῦ Ἰησοῦ, ἀπ' αὐτοὺς πού ἦσαν στὸ ὑπερῶ μαζί μὲ τοὺς ἀποστόλους, ξεκίνησαν γιὰ τὴ δουλειὰ τους ἐκεῖνο τὸ πρωτὶ στὸ Ἐμμαοῦς, ἓνα μικρὸ χωριὸ πού βρίσκεται σ' ἀπόστασι δύο ὥρων ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐφυγαν εὐθὺς μετὰ τὸν γυρισμὸ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννη. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ καταπληκτικὰ νέα τοὺς εἶχαν ἀναστατάσει, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τοὺς πείσουν ὀλότελα γιὰ τὸ ἀπρόοπτο καὶ μέγα γεγονός Ἄνθρωποι πεζοί, πού δὲν ξεγελιόνταν εὐκολα, δὲν μπορούσαν νὰ παραδεχθοῦν ὅτι ἦσαν ἀληθινὰ αὐτὰ πού εἶχαν ἀκούσει. Ἄν τὸ σῶμα τοῦ Διδασκάλου ἔλειπε, δὲν ἦταν πιδ πιθανὸ νὰ τὸ εἶχαν κλέψει κάποιοι;

Ὁ Κλεώπας κι' ὁ σύντροφός του ἦσαν δύο Ἰουδαῖοι, ἀπ' αὐτοὺς πού εἶχαν ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦν. Περίμεναν τὴν ἔλευσι ἐνὸς σωτήρος ὅπως κι' οἱ ἄλλοι μαθηταὶ καὶ τὸν φαντάζονταν ὅπως κι' ἐκεῖνοι περισσότερο σὰν υἱὸ τοῦ Δαυτὶδ παρὰ σὰν υἱὸ τοῦ Θεοῦ, πολεμιστὴ ἔφιππο, παρὰ φτωχὸ ὁδοιπόρο, μάλιστα τῶν ἐχθρῶν παρὰ τρυφερὸ φίλο τῶν ἀρρώστων καὶ τῶν παιδιῶν. Τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ εἶχαν μέσα τους ὑψώσει κάπως τὴ σαρκικὴ ἰδέα, πού εἶχαν γιὰ τὸ Μεσσία, ἀλλὰ ἡ Σταύρωσις τὴν ἔκαμε συντρίμια. Ἐτρεφαν ἀγάπη γιὰ τὸν Ἰησοῦ καὶ εἶχαν ὑποφέρει γιὰ τὸ πάθος του, ἀλλὰ ὁ αἰφνίδιος, ὁ ἀτιμωτικός, ὁ ἄδοξος, ὁ χωρὶς ἀντίστασι θανάτος του ἦταν κάτι τὸ ὀλότελα ἀντίθετο ἀπ' ὅ,τι ποθοῦσαν καὶ περίμεναν. Τὸ ὅτι ὁ Λυτρωτὴς δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ σώσῃ οὔτε τὸν ἑαυτὸν του, τοὺς φαινόταν σκάνδαλο. Τὸ τέλος του-καὶ τί τέλος!-στὶς μικρὲς τους ψυχὰς εἶχε τὴν ἐμφάνισι μιᾶς χρεωκοπίας.

Συζητοῦσαν γιὰ ὅλα αὐτὰ, ἐνῶ βιάζονταν στὸ καυτερὸ μεσημέρι.

Και συχνά ἡ συνομιλία τους εἶχε ἐξάψεις, διότι δὲν συνέπιπταν σὲ ὅλα οἱ γνώμες τους. Ξαφνικὰ δίπλα τους εἶδαν μιὰ σκιά. Στράφηκαν. Ἡ σκιά ἦταν ἐνὸς ἀνθρώπου ποῦ ἐρχόταν ἀπὸ πίσω τους. Σταμάτησαν, ὅπως ἦταν τὸ ἔθιμο, γιὰ νὰ τὸν χαιρετήσουν, κι' ὁ ὁδοιπόρος προστέθηκε στὴ συντροφιά τους. Δὲν τοὺς φαινόταν ἐντελῶς πρωτόφαντη ἡ ὄψις του, ἀλλὰ ὅσο κι' ἂν τὸν παρετήρησαν, δὲν κατάρθωσαν νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν. Ἐκεῖνος, ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ στὶς βουβὲς ἐρωτήσεις τους, ρώτησε:

— Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς «ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἐστὲ σκυθρωποί;».

Ἦ Ο Κλεώπας, ποῦ θὰ ἦταν ὁ πιὸ ἡλικιωμένος, ἀποκρίθηκε μὲ ἓνα τίναγμα ἀπορίας:

— «Σὺ μόνος παραιοκεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γινόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;»

«Ποῖα; ἔκαμε ὁ ἄγνωστος».

«Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὅς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπως τε παρέδωσαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κριμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν· ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. Ἀλλὰ γε σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένοντο. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὄρθιαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. Καὶ ἀπῆλθον τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὔρον οὕτω καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον».

— «Ὡ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ, φώναξε ὁ ξένος, τοῦ πιστεῦειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;»

Κι ἄρχισε, μὲ ἀγανακτισμένο τόνο, νὰ τοὺς ἐρμηνεύῃ τὰ λόγια τῶν Προφητῶν κι' αὐτοὶ οἱ δυὸ τὸν ἀκροάζονταν μὲ ταπεινῶσι καὶ προσοχῇ. Καὶ τὰ λόγια του ἔμοιαζαν στ' αὐτιά τους σὰν μιὰ μουσικὴ ποῦ δὲν ἄκουαν γιὰ πρώτη φορά.

Διάβαιναν πιὰ ἀνάμεσα στὰ πρῶτα σπίτια τοῦ Ἐμμαοῦς κι' ὁ ξένος προσποιήθηκε ὅτι θὰ τοὺς ἄφηγε. Ἀλλὰ τῶρα οἱ δυὸ σύντροφοι δὲν μπόρεσαν νὰ χωρισθοῦν ἀπὸ τὸν αἰνιγματικὸ ἄγνωστο καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ μείνῃ μαζί τους.

— Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, τοῦ εἶπαν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστί, καὶ κέκλινεν ἡ ἡμέρα. Τὸν πῆραν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μπῆκαν μαζί του στὸ σπίτι ποῦ θὰ κατέλυαν.

Ὅταν κάθισαν νὰ φᾶνε, ὁ ξένος πῆρε τὸ ψωμί, τὸ ἔκοψε κι' ἔδωσε ἀπὸ ἓνα κομμάτι στοὺς δυὸ φίλους. Στὴ χειρονομία αὐτῆ,

τὰ μάτια τοῦ Κλεώπα καὶ τοῦ ἄλλου ἀνοιξαν, ὅπως ὅταν ξυπνᾷ κανεὶς καὶ ὁ ἥλιος ἔχει πέσει πάνω στοῦ κρεβάτι. Κι οἱ δυὸ ἀνασηκώθηκαν μὲ ρίγος, πάνινοι, ζαλισμένοι. Ἀναγνώρισαν τὸν Ἐσταυρωμένο. Ἀλλὰ δὲν πρόλαβαν νὰ κινηθοῦν πρὸς αὐτόν, γιὰτὶ ὁ Ἰησοῦς βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο κι' ἐξαφανίσθηκε.

Δὲν εἶχαν κατορθώσει νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν ἀπὸ τὴν ὄψι τοῦ καὶ τὴν ὁμιλία του. Δὲν τὸν κατάλαβαν οὔτε ἀπὸ τὴ λάμψη τοῦ βλέμματός του οὔτε ἀπὸ τὸν τόνο τῆς φωνῆς του. Ἀλλὰ ἄρκεσε νὰ πάρη στὰ χέρια του τὸ ψωμί, νὰ τοὺς τὸ μοιράσῃ σὰν πατέρας στὰ παιδιὰ του, καὶ στὴν ἐγκάρδια αὐτὴ χειρονομία του, πού τότεσες φορὲς τὸν εἶχαν δῆ νὰ τὴν ἐπαναλαμβάνῃ στὰ δεῖπνα, ἀνεγνώρισαν τὰ χέρια του, τὰ χέρια αὐτὰ πού τρυπημένα εὐλογοῦσαν καὶ ὁ πέπλος ἔπεσε ἀπὸ τὰ μάτια τοὺς καὶ βρέθηκαν ξαφνικὰ μπροστὰ στὴ λάμψη τοῦ Ἀναστάσιου.

Κι' ἔτσι χωρὶς νὰ φᾶνε καὶ γεμᾶτοι κούρασι, ἔκαμαν πάλι τὸν ἴδιο δρόμο κι' ἔφθασαν νύχτα προχωρημένη στὰ Ἱεροσόλυμα. Καὶ καθὼς περπατοῦσαν, ἔλεγαν σχεδὸν μὲ ντροπή:

— Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ; καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;

Οἱ ἀπόστολοι ἦσαν πάντα ἄπνοι. Οἱ δύο φίλοι, μόλις ἔφθασαν, τοὺς διηγῆθηκαν τὴν συνάντησί τους. Καὶ σὰν ν' ἀπαντοῦσαν στὴν καινούργια αὐτὴ ἀνακοίνωσι, τρεῖς τέσσαρες φωνὲς εἶπαν:

— Ἡγέρθη ὁ Κύριος ὄντως καὶ ὤφθη Σίμωνι.

EXETE TI ΒΡΩΣΙΜΟΝ ΕΝΘΑΔΕ;

Κανεὶς μέσα στὴν ἀναστάσει ἐκεῖνης τῆς ἡμέρας δὲν ἔβαλε μπουκιά στοῦ στόμα του. Ἀλλὰ οἱ γυναῖκες ἔστρωσαν τὸ τραπέζι κι' ὅλοι κάθισαν γύρω. Ὁ Πέτρος θυμῆθηκε τὴν τελευταία Πέμπτη.

— Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Καὶ τὰ μάτια του βούρκωνουν ὅταν κόβει τὸν ἄρτον καὶ τὸν προσφέρει στοὺς συμμαθητάς του.

Μόλις τελείωσαν τὸ δεῖπνό τους, παρουσιάσθηκε στοῦ κατῶφλι, ψηλὸς καὶ χλωμὸς ὁ Ἰησοῦς. Τὸ βλέμμα του τοὺς ἀγκάλιασε ὅλους ἕναν ἕνα κι' ἀπὸ τὸ στόμα του ἀκούσθηκε ἕνας γλυκὸς χαιρετισμός:

— Εἰρήνη ὑμῖν!

Κανεὶς δὲν εἶπε λέξι. Ἡ σύγχυσις νίκησε τὴν χαρὰ, ἀκόμη καὶ σ' αὐτοὺς πού δὲν τὸν ἔβλεπαν παρὰ γιὰ δευτέρη φορά. Στὰ πρόσωπά τους ὁ Ἀναστὰς διάβασε τὴν ἀμφιβολία. Ἦθελαν νὰ τοῦ ποῦν:

— Εἶσαι ἀληθινὰ ἐσὺ ὁ ἴδιος ζωντανός, ἢ τὸ φάντασμα σου πού βγῆκε ἀπὸ τὸν τάφο γιὰ νὰ μᾶς βάλῃ σὲ δοκιμασία;

— Τί τεταραγμένοι ἐστέ; Καὶ διατὶ διαλογισμοὶ ἀναβαίνουν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; Ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι, ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε ὅτι πνεῦμα, σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.

Καὶ τοὺς ἔδειξε τὰ χέρια του ποὺ ἦσαν ἀπὸ πάνω καὶ κάτω τρυπημένα καὶ ἄνοιξε τὸν χιτῶνα του στὸ στῆθος νὰ δοῦν τὴν πληγὴ τῆς λόγχης. Μερικοί, ἔχοντας ἀνασηκωθῆ ἀπὸ τὰ ἀνάκλιντρα, γονάτισαν μπροστὰ του καὶ εἶδαν στὰ γυμνά πόδια του τίς ἄλλες δυὸ πληγές.

Ἦταν ὁ ἴδιος, μὲ τὴ ὄψι του, μὲ τὴ λαλιά του, μὲ τὰ ἀναντίρρητα σημάδια τῆς σταυρώσεώς του.

Γιὰ νὰ διαλύσῃ καὶ τοὺς τελευταίους τοὺς δισταγμοὺς, ὁ Ἰησοῦς ρώτησε:

— Ἐχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε;

Εἶχε μείνει σ' ἓνα πιάτο ἓνα κομμάτι ψητὸ ψάρι. Ὁ Πέτρος τὸ ἔτεινε στὸν Κυριό, ὁ ὁποῖος πλησίασε στὸ τραπέζι καὶ ἔφαγε τὸ ψάρι μὲ λίγο ψωμί.

Καὶ ἀφοῦ ἀπόφαγε, ἄρχισε νὰ τοὺς μιᾶ γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ πάθους του, καταλήγοντας μὲ τὰ ἐξῆς λόγια:

— Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς, ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσῃσθε δύναμιν ἐξ ὕψους.

Δὲν εἶχαν ματαίως πιστέψει. Ἡ σταύρωσις ἦταν ἓνα πρόσκαιρο σκοτάδι, ποὺ τὸ διαδέχθηκε ἡ αἰωνία λάμψις τῆς Ἀναστάσεως.

Στὸ δεῖπνο ἐκεῖνο ἦταν ἀπὸν ὁ Θωμᾶς. Τὴν ἄλλη μέρα οἱ φίλοι του τὸν ἀναζήτησαν, μὲ τὴν ψυχὴ πλημμυρισμένη ἀπὸ τὴν ἐπιβλητικὴ βεβαιότητα, χορτασμένη ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ.

— Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον.

Ἄλλ' ἐκεῖνος τοὺς ἀποκρίθηκε.

Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἤλων καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ οὐ μὴ πιστεύσω.

Ὁ Θωμᾶς, ὕστερα ἀπὸ τὸ σκάνδαλο τοῦ Σταυροῦ, δὲν εἶχε διάθεσι νὰ πιστέψῃ σὲ μαρτυρίες ἄλλων. Εἶπε: ἂν δὲν δῶ. Καὶ ἀμέσως, μὴν ἔχοντας ἐμπιστοσύνη μονάχα στὰ μάτια του, πρόσθεσε: καὶ ἂν δὲν βάλω τὸ δάχτυλό μου.

Ἄνω μέρες κατόπιν, οἱ ἀπόστολοι ἦσαν συναγμένοι στὸ ἴδιο σπιτί καὶ τώρα ὁ Θωμᾶς βρισκόταν μαζί τους. Ὁ Ἰησοῦς πρόβαλε πάλι στὸ κατῶφλι καὶ τοὺς εἶπε:

— Εἰρήνη ὑμῖν!

Προχώρησε, καὶ ἀνεζήτησε μὲ τὰ μάτια τὸν Θωμᾶ. Τὸν φωνάζει καὶ τοῦ λέγει:

— Φέρε τὸν δάχτυλό σου ὧδε, καὶ εἶδε τὰς χεῖράς μου, καὶ

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ
ΨΥΧΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Διαφορὰ τῶν θαυμάτων ἀπὸ τῆς γοητείας καὶ μαγανείας.

Παραξενεύονται μερικοί, γιατί ὅταν ἐμπρὸς τοῦ Φαραῶ ἐπέταξεν ὁ Ἄαρὼν καταγῆς τὸ ραβδί του καὶ ἐγένηκε φίδι, ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ κάνουνε μὲ τῆς μαγανείας τῶν παρόμοιο θαῦμα καὶ οἱ Αἰγύπτιοι μάγοι. Κι' ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ νὰ κάνουν καὶ ἄλλα παρόμοια τερατουργήματα κατόπιν. Θὰ παύσουν ὅμως νὰ παραξενεύωνται, ἂν στοχασθοῦνε πῶς ὁ Θεὸς παραχώρησε στοὺς μάγους τῆς τερατοποιίας αὐτές, σὰν ὠφέλιμες καὶ σὰν χρήσιμες· γιατί μὲ τὸν ἐπίσημον αὐτὸ τρόπο ἀπέδειξε πόσο μεγάλη εἶναι ἡ διαφορὰ καὶ πόση καὶ τί λογῆς εἶναι ἡ ἀπάτη, μὲ τὴν ὁποίαν ἐξεγελοῦσαν οἱ μάγοι τοὺς Αἰγυπτίους. Κι' ἔτσι καὶ ὁ Φαραῶ, πρῶτος ἀπ' ὅλους, ἐγνώρισεν τί διαφέρουν τ'

φέρει τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός!

Ἄλλ' ὁ Θωμᾶς δὲν συμμορφώνεται. Δὲν τολμᾷ νὰ θέσῃ τὸ δάχτυλό στις πληγές, τὸ χέρι του στὴν πλευρά. Λέγει μονάχα:

— Ὁ Κύριος μου καὶ ὁ Θεός μου!

Ἔως τότε τὸν ἀνεγνώριζε ὡς ἄνθρωπο τελειότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τώρα τὸν ἀναγνωρίζει Θεὸ καὶ μάλιστα «Θεὸ του».

Τότε ὁ Ἰησοῦς προσφέρει τὸν τελευταῖον του Μακαρισμὸ, τὸν πρὸς τὸν μεγάλο ἀπ' ὅλους:

— Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Οἱ ἀλήθειες ποὺ ἔχουν ἀπόλυτη ἀξία δὲν εἶναι ὁρατὰς ἀπὸ τὰ σαρκικά μάτια οὔτε ψηλαφητὰς ἀπὸ τὰ σαρκικά χέρια. Κατεβαίνουν ἀπὸ ψηλά καὶ πέφτουν στις ψυχὰς χωρὶς ὑλικὴ μεσολάβησι..

(Μεταφ. Βασ. Μουστάκη)

ΤΖΙΟΒΑΝΙ ΠΑΠΙΝΙ

ἀνθρώπινα μάγια καὶ οἱ δαιμονικὲς μαγγανεῖες ἀπὸ τὰ θαύματα ποῦ γίνονται μὲ τὴ συνέργεια τῆς θείας Παντοδυναμίας. «Τούτου χάριν, λέγει ὁ Θεοδώρητος, ἐνδεδώκε τοῖς φαρμακοῖς ἕνια δρᾶσαι, ἵνα δευχθῆ τὸ διάφορον». Γι' αὐτὸ ἐπέτρεψε στοὺς μάγους νὰ κάνουνε μερικὰ, γιὰ ν' ἀποδειχθῆ ἡ διαφορὰ.

Ἔπρεπε νὰ τὸ γνωρίσουν, χωρὶς νάχουνε καμμιά ἀμφιβολία γι' αὐτό, πῶς ἡ ράβδος τοῦ Ἁαρὼν ὑπερίσχυσε καὶ πῶς κατάπιεν ἐκεῖνες τῶν Αἰγυπτίων, ὅπως τὸ ζωγραφίζει καὶ ὁ Ἰουδαῖος Φίλωνας, μὲ λόγια καὶ μὲ φράσεις ποῦ ἔχουνε τὴ χάρι Πλατωνικῆς ἔκφρασης. Μεγαλύτερη ντροπὴ καὶ μεγαλύτερος ἐξευτελισμὸς δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ τῆς ἀπάτης των, ἀπὸ τὸ νὰ ἐξαφανισθοῦνε ἀπὸ τὴν μέση τὰ ραβδιὰ τῶν μάγων, ποῦ τὰ κατάπιεν ἡ ράβδος τοῦ Ἁαρὼν.

Ποῖος μεγαλύτερος θρίαμβος μπορούσε νὰ γίνῃ, ἀπὸ τὸ νὰ γυρίσουνε ὁ Ἰαννῆς καὶ ὁ Ἰαμβρῆς καὶ ἡ ὑπόλοιπη συμμορία τῶν ἀπατεῶνων ἀπὸ τὸ βασιλικὸ Παλάτι καταντροπιασμένοι καὶ χωρὶς νάχουνε ραβδιὰ; Ἔτσι ἐφανερώθηκαν, πῶς τὰ τέρατα καὶ τὰ σημεῖα, ποῦ κάνουν οἱ ἀπατεῶνες καὶ οἱ ψεῦτες εἶναι ἴσκιοι ἀπατηλοὶ καὶ φαντασμαγορίες, χωρὶς ὑπόστασι· καὶ πῶς καταλήγουνε σὲ μηδέν. Ἐνῶ τὰ θαύματα τ' ἀληθινὰ εἶναι πραγματικά, καὶ γίνονται πάντα γιὰ κάποιο σκοπὸ καὶ γιὰ κάποια χρεῖα, ποῦ ὁ Θεὸς τὴν ὀρίζει.

Ἐπειτα τ' ἀληθινὰ θαύματα, ποῦ γίνονται μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, δὲν γίνονται ποτέ· γιὰ ἐπίδειξη, οὔτε χωρὶς λόγος καὶ σκοπὸν, ἀλλὰ γιὰ κάποια ὠφέλεια πάντοτε. Καὶ ἡ θαυματουργὴ καὶ τροπαιοφόρα ἐκείνη ράβδος στὸ ἐξῆς ἦτανε προωρισμένη ὄχι μονάχα νὰ πλήττῃ τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ καὶ νὰ τὰ κἀνῃ αἷμα· καὶ νὰ βυθίζεται στὰ νερά ποῦ ἔχουν τὰ ἔλη καὶ τὰ χαντάκια, καὶ ν' ἀναπηδοῦνε ἀπὸ παντοῦ καὶ νὰ σκεπάζουνε τὴ γῆ ἀμέτρητα βατράχια, γιὰ νὰ συνετι-

σθοῦνε καὶ νὰ σωφρονισθοῦνε οἱ ἀσύνετοι. Ἄλλὰ ἔμελλε νὰ θεραπευῆ καὶ τὶς πληγῆς π' ἀνοίγε· κι' ἀφοῦ ἐπροξενοῦσε τὸ κακὸ γιὰ νὰ διορθωθοῦνε οἱ κακότροποι, νὰ τὸ ἀνακαλῆ κατόπιν καὶ νὰ τὸ γιαιτρεύη, ἀφοῦ αὐτοὶ ποὺ ἐδεινοπαθήσανε ἐδίνανε τὴν ὑπόσχεση πὼς θὰ μετανοήσουνε καὶ πὼς θὰ διορθωθοῦνε.

Οἱ Αἰγύπτιοι μάγοι, ὡς ἓνα καιρὸ κι' ὡς ἓνα σημεῖο, ἔκαναν κι' αὐτοὶ παρόμοιες θαυματουργίες. Τὰρχιζαν ὅμως, χωρὶς νὰ μποροῦν καὶ νὰ τὰ φέρουνε σὲ τέλος. «Ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἑπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν» (Ἐξοδ. ζ' 22). Μετέβαλαν κι' αὐτοὶ τὸ νερὸ σὲ αἷμα κι' ἔκαμαν κι' αὐτοὶ νὰ βγοῦνε βατράχια. Ὡς ἐδῶ ὅμως, κι' ὄχι περισσότερο. Εἶχανε τὴ δύναμη νὰ κάνουνε τερατουργίες, πρὸς τὸ κακὸ καὶ γιὰ τὴ βλάβη τῆς Αἰγύπτου, ὄχι ὅμως καὶ πρὸς ὠφέλειά της καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀπαλλάξουνε ἀπὸ συμφορές, ὅπως ἄριστα σημειώνει ὁ Θεοδώρητος· «Μετέβαλον κάκεινοι εἰς αἷμα τὸ ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τὴν προτέραν ἐπαναγαγεῖν τὸ ὕδωρ οὐκ ἴσχυσαν φύσιν· καὶ τοὺς βατράχους ἐξήγαγον, οὐ μὴν καὶ ἀπαλλάξαι αὐτῶν τὰς τῶν Αἰγυπτίων ἐδυνήθησαν οἰκίας».

Ἡ ράβδος ὅμως τοῦ Μωϋσῆ, ἀφοῦ ἐγίνηκε φίδι, ἀποκαταστάθηκε πάλι σὲ ράβδο. Κι' ἀφοῦ ἔκαμεν αἷμα τὸ νερό, ξανάκανε πάλι τὸ αἷμα νερό. Κι' ἀφοῦ ἔκαμε ν' ἀναπηδήσουνε ἀμέτρητα βατράχια, τὰ ἐξαφάνισε κατόπιν. Οἱ μάγοι ὅμως ἐφανερωθήκανε ὑπὲρ ῥέτες μιᾶς δυνάμης κακοποιητικῆς μονάχα. Καὶ σοφοί, ὄχι γιὰ τὸ καλὸ, ἀλλὰ γιὰ τὸ κακὸ· κι' ὅταν τῶκαναν δὲν μποροῦσανε νὰ τὸ διορθώνουνε. Ἄνοιγαν μιὰ πληγὴ, μὰ δὲν μποροῦσανε καὶ νὰ τὴν γιαιτρέψουνε. Γιατί, ἂν εἶχανε μιὰ τέτοια δύναμη, δὲν θὰ πρόστρεχε βέβαια ὁ Φαραὼ στὸ Μωϋσῆ καὶ στὸν Ἄαρών· καὶ δὲν θὰ τοὺς ἔλεγε νὰ προσευχηθοῦνε γιὰ νὰ λυτρωθῆ ἡ χώρα του ἀπὸ τὶς μάστιγες. «Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ Μωϋσῆ

καὶ Ἀαρὼν καὶ εἶπεν· εὐξασθε περὶ ἐμοῦ πρὸς Κύριον, καὶ περιελέτω τοὺς βατράχους ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ λαοῦ· καὶ ἐξαποστελῶ αὐτοὺς καὶ θύσουσι τῷ Κυρίῳ» (Ἐξοδ. η', 8).

Ἦθέλησαν καὶ οἱ μάγοι νὰ κάνουν τὸ ἴδια. Μάταια ὅμως.

Ὅταν ὁ Μωϋσῆς ἐκτύπησε τὸ χῶμα τῆς γῆς κι' ἐξεπετάχτηκαν σκνῖπες κι' ἐγέμισαν τὰ πάντα, θελήσανε κι' αὐτοὶ νὰ κάνουνε τὸ ἴδιο, «Ἐξαγαγεῖν δηλονότι τὸν σκνῖπα καὶ οὐκ ἠδύναντο» (Ἐξοδ. η', 18). Κι' ὅπως λέγει ὁ Θεοδώρητος, ἐνῶ κατάρθωσαν νὰ βγάλουνε βατράχια, ποὺ εἶναι πολὺ μεγαλύτερα, δὲν κατάφεραν νὰ βγάλουνε τίς σκνῖπες, ποὺ εἶναι πολὺ μικρότερες.

Ἀναγκασθῆκανε λοιπὸν νὰ ὁμολογήσουνε πὼς εἶναι γόητες καὶ νὰ εἰποῦνε στὸ Φαραώ, πὼς αὐτὸ τὸ ἔργο, μονάχα μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ γίνη· «Εἶπον οὖν οἱ ἑπαιδοὶ τῷ Φαραώ, δάκτυλος Θεοῦ ἐστὶ τοῦτο» (Ἐξοδ. 8, 17). Κι' ἔτσι, μονάχοι τοὺς ὁμολογήσανε, πὼς ὅλες οἱ τερατουργίες των δὲν ἦτανε δάκτυλος τοῦ Θεοῦ.

Ὅλοφάνερος λοιπὸν εἶναι ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖον ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς στοὺς Αἰγυπτίους μάγους νὰ κάνουνε κι' αὐτοὶ μερικὰ θαύματα. Ἄν δὲν τοὺς τὸ ἐπέτρεπεν αὐτὸ ὁ Θεός, πῶς θὰ φαινότανε ἡ ψεύτικη μαγγανεία τῶν δούλων στὰ πνεύματα τῆς πλάνης, ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ ἀπὸ τίς ὑπερφυσικὲς θαυματουργίες τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ, ποὺ τοὺς εἶχε στείλει στὸν Φαραώ, γιὰ νὰ λυτρώσουν τοὺς Ἰσραηλίτες;

**Γιατὶ ἐγράφηκε, ὅτι ἡ ράβδος κατὰπτε τὰς ράβδους
καὶ ὄχι τὸ φίδι τὰ φίδια.**

«Καὶ κατέπιεν ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ράβδους» (Ἐξοδ. ζ' 12). Οἱ Ἑβραῖοι Ραββὶ καὶ ἐρμηνευτὲς ποὺ ἀνιστοροῦν γιὰ τὸν Μωϋσῆ, πλάττουν καὶ στὴν περίστασιν αὐτὴν, ὅπως τὸ συνηθίζουν, καὶ

τὸ μῦθον αὐτόν. Ὅταν εἶδανε, λένε, οἱ μάγοι τοῦ Φαραώ, πῶς τὸ φίδι τοῦ Ἄαρών ἔφαγε τὰ δικά τους φίδια, ὁ ἀρχηγός του ὁ Βαρλαάμ, ποὺ ἦτανε παρών, εἶπε· — Τὶ παράξενο καὶ τί θαυμαστὸ εἶναι, ἂν ἓνα φίδι ἔφαγε τ' ἄλλα φίδια; Αὐτὸ εἶναι συνειθισμένο καὶ γίνεται κάθε ἡμέρα! Τὸ θαῦμα θάτανε, ἂν ἡ ράβδος του ἔτρωγε τις ἄλλες ράβδους! Οἱ Ραββὶ τῶν Ἑβραίων, ἂν ἤθελαν, ἤμποροῦσαν νὰ φλυαρήσουνε ἀκόμη πῶς ἡ ράβδος ἔφαγε τὰ φίδια.

Γι' αὐτὸ λοιπὸν τὸ λόγο ὁ Αἰγύπτιος Βαρλαάμ ἐπροσκάλεσε τὸν Μωϋσῆ νὰ ἐκτελέσῃ, ἂν τὸ ἤμποροῦσε, τὸ θαῦμα αὐτό. Νὰ κάμῃ δηλαδὴ τὸ ξύλο νὰ καταπιῇ τ' ἄλλα ξύλα! Τὸ δέχθηκε λοιπὸν ὁ Μωϋσῆς, κι' ἔρριξε καταγῆς τις ράβδους των, πρῶτος αὐτὸς καὶ ὕστερα οἱ μάγοι, χωρὶς νὰ τις μεταμορφώσουν σὲ φίδια. Κι' ἔτσι, ἡ ράβδος κατέφαγε τις ράβδους, καὶ τὸ ξύλο τὰ ξύλα. Καὶ γι' αὐτὸ λέγει ἡ Γραφή ὅτι «κατέπιεν ἡ ῥάβδος τοῦ Ἄαρών τὰς ἐκείνων ράβδους». Φλυαρίες Ραββινικές!

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι τὸ φίδι ἔφαγε τὰ φίδια. Ἄλλὰ γιατί λοιπὸν ἀναφέρεται, πῶς ἡ ράβδος ἔφαγε τις ράβδους; καὶ ὄχι τὸ φίδι τὰ φίδια; Διότι ἀπλούστατα ἡ Γραφή ἀναγράφει τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν πραγματικὴ τους ὑπόστασι καὶ ἀπὸ αὐτὸ ποὺ προϋπῆρχε. Τὰ ὀνομάζει δηλαδὴ μὲ τις ὀνομασίες τῆς φυσικῆς τους οὐσίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μεταμορφώθησαν σὲ φίδια.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἱεροκλήρυκός μας παίρνουν ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ νὰ κάνουν μιὰ παραίνεση σωστή καὶ ἠθική. Τὰ πράγματα — λένε— δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητά αὐτὸ ποὺ φαίνονται, ἀλλ' αὐτὸ ποὺ ἦσαν καὶ ποὺ πρόκειται νὰ εἶναι. «Ἐγὼ εἶμι ὁ Ὡ ν». Μόνον ὁ Θεὸς εἶναι ἀναλλοίωτος· καὶ εἶναι πάντα αὐτὸ ποὺ ἦτανε, καὶ ὅπως θὰ εἶναι πάντοτες. Μόνον ὁ Θεὸς μένει πάντα ὁ ἴδιος καὶ ἀπαραλλάκτος καὶ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι. «Ὁ Ὡ ν, καὶ ὁ Ἡ ν, καὶ ὁ Ἐρχόμενος. Χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἄποκ.

α' 9). "Ατρεπτος, ἀμετάβλητος, ἀναλλοίωτος, πάντοτε ὁ ἴδιος. Καὶ γι' αὐτὸ μόνον ὁ Θεὸς καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεται ὁ "Ω ν. "Όλα τ' ἄλλα κτίσματα ἀλλάζουνε καὶ σχῆμα καὶ μορφή καὶ ἀλλοιώνονται, ἐπειδὴ βρίσκονται σὲ μιὰ διαρκῆ ροή καὶ ἀπορροή καὶ ἀκαταστασία· καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ἀλλοιώτικα κατὰ καιρούς. "Άλλο πρᾶγμα ἦτανε προτῆτερα· ἢ καὶ δὲν ὑπῆρχαν ὅλως διόλου. Καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο δὲν εἶναι ἀπαράλλακτο αὐτὸ πού εἶναι σήμερα.

Καὶ ποιὸς λοιπὸν μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῆ γι' αὐτά, πῶς εἶναι καὶ σήμερα αὐτὸ πού ἦσαν προτῆτερα, ἢ πῶς μελλοντικὰ θὰ εἶναι αὐτὸ πού εἶναι τώρα; Τὸ φίδι τοῦ 'Ααρὼν πού κατάπιε, στὴν περίστασιν αὐτήν, τὰ φίδια τῶν μάγων, τί ἦτανε προτοῦ νὰ γίνη φίδι; "Ήτανε ράβδος. Κι' ἀφοῦ ἀπὸ ράβδος ἐγένηκε φίδι, τί μποροῦσε νὰ ξαναγίνη; Πάλιν ράβδος. "Άρα καὶ τότε πού κατάπιε τ' ἄλλα φίδια, ἦτανε στὴν οὐσία του ράβδος. Καὶ ράβδος ἐπρόκειτο νὰ ξαναγίνη. Καὶ οἱ ἱεροκήρυκες βγάζουν τὸ συμπέρασμα καὶ λένε — Νὰ ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖον ἡ Γραφή δὲν λέγει, ὅτι τὸ φίδι κατάπιε τ' ἄλλα φίδια· ἀλλὰ ἡ ράβδος τίς ράβδους. «Καὶ κατέπιεν ἡ ράβδος τοῦ 'Ααρὼν τὰς ἐκείνων ράβδους».

'Απὸ τὴν ἐρμηνείαν αὐτή, σὰν τύχη νὰ μιλοῦνε περὶ θανάτου, μεταφέρουνε τὴν εἰκόνα καὶ στὴν οὐσία καὶ τὴν ὑπόστασιν τῆ δικῆ μας καὶ μᾶς θυμίζουνε τὶ ἤμαστε, ἐνῶ ἀκόμη ζοῦμε. Καὶ μᾶς φανερώνουν ἔτσι καὶ τὴν ἀρχὴ μας καὶ τὸ τέλος μας.

"Άνθρωπε, ἄνθρωπε! συλλογίσου, τί εἶσαι; εἶσαι γῆ καὶ χῶμα! Πῶς λοιπὸν· ἀφοῦ ἤσουναι γῆ, πάλι γῆ θὰ ξαναγίνῃς! Τὸ συμπέρασμα εἶναι βέβαιο καὶ ἀναντίρρητο «Γῆ εἶ». Γῆ εἶσαι· διότι ἀπὸ τὴν γῆν ἐπάρθηκες. «Καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ». Καὶ στὸ χῶμα θὰ ξαναγυρίσῃς (Γεν. γ' 19).

Ἐπόδοσι ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Τὸ Ἑλληνοχριστιανικὸν πνεῦμα

Ἡ ἀνωτερότης τῆς ὀρθοδοξίας καὶ ἡ μεγάλη συμβολὴ τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν ἐξαπλώσιν τοῦ χριστιανισμοῦ μια εὐθαρσῆς ὁμολογία καὶ ἀναγνώρισις

Αἱ διαλέξεις ἐνὸς καθολικοῦ θεολόγου

Ἐνας καθολικὸς κληρικὸς ἐπέρασε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα. Ὁ ἀββᾶς καὶ καθηγητὴς εἰς τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων, ὁ αἰδεσιμώτατος Ντανιελοῦ. Τὸ πέρασμά του θὰ περνοῦσε ἀσφαλῶς ἀπαρατήρητον ὡσὰν μιὰ ἀπλή ἐπίσκεψις εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, καὶ τοῦ χριστιανικοῦ φωτὸς ἃν μὲ τὶς διαλέξεις πού ἔδωσε δὲν ἐδημιουργοῦσε ἓνα πραγματικὸν ἐνδιαφέρον. Ἐνας πολὺς καὶ ἐκλεκτὸς κόσμος ὀρθοδόξων ἀκροατῶν—θεολόγοι, ἐπιστήμονες καὶ διανοοῦμενοι—παρηκολούθησαν τὶς πέντε διαλέξεις του εἰς διάφορα κέντρα. Ρῆτωρ ἀπὸ τοὺς ὀλίγους τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, μὲ δημιουργημένην τὴν φήμην ὡς σοφοῦ ἱστορικοῦ θεολόγου. Ἄλλ' ὅτι προκάλεσε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ὀρθοδόξων ἀκροατῶν του ὑπῆρξε τὸ πνεῦμα τῆς ἀντικειμενικότητος καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν πραγματικότητα. Αὐτὸς ὁ σεβασμὸς, ἥκιστα ἴσως εὐνοϊκὸς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Δύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκε, ἀπέδειξε τὴν ἔλλειψιν τοῦ φανατισμοῦ, ὁ ὁποῖος διακρίνει τὸν καθολικισμὸν καὶ τοὺς ὁπαδούς του. Ὁ πατὴρ Ντανιελοῦ διὰ τῶν διαλέξεών του ἐμαρτύρει ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν νεωτέρων, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι προσκεκολλημένοι εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Βατικανοῦ. Ἀπὸ τοὺς μακρὰν τῆς Ρώμης καθολικοὺς κληρικοὺς, τοὺς λυτρωμένους ἀπὸ τὰς αὐταρχικὰς δοξασίας τοῦ καθολικισμοῦ τῆς ἕδρας. Τὰ περισσότερα θέματα πού ἔθιξε εἰς τὰς διαλέξεις του ὑπῆρξαν μιὰ εἰλικρινῆς καὶ εὐθαρσῆς ὁμολογία καὶ ἀναγνώρισις τῆς ὀρθῆς γραμμῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἔπαυσε νὰ ἀκολουθεῖ μέχρι καὶ σήμερον ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς. Διακήρυξε εὐθαρσῶς τὴν ἀνωτερότητα τῆς Ὀρθοδοξίας σὲ πλεῖστα ζητήματα καὶ παρὰ ὀρισμένας, ἐπιφανειακὰς ἀσφαλῶς, ἐπιφυλάξεις, δὲν ἐδίστασε ν' ἀναγνωρίσῃ, ὅτι τὸ δίκαιον, τὸ ὀρθὸν εὑρίσκεται πρὸς τὸ μέρος τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τόλμη του, πού δὲν θὰ ἦτο νοητὴ δι' ἓνα καθολικὸν κληρικὸν εἰς ἄλλην προγενέστερη ἐποχὴ, ἐπροκάλεσε ἐκπληξι. Ὁ δόκτωρ Ντανιελοῦ ἐξῆρε μὲ ἐνθουσιασμὸν τὴν συμβολὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ ἑλληνικὸν χριστιανικὸν πνεῦμα καὶ ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐστάθησαν πάντοτε πολῦτιμοι συντελεσταί. Ὁ Ἰουστίνος ὁ Φιλόσοφος— ὡς ἀνέφερον ὁ κα-

θολικός άγορητής—πρώτος αυτός διέβλεψε, ότι ή έλληνική φιλοσοφία προπαρασκεύασε τήν ύποδοχή του χριστιανισμού μεταξύ του κόσμου των ειδωλολατρών, όπως άπαραλλάκτα οί προφήται του 'Ισραήλ προπαρασκεύασαν μεταξύ των έν «τῷ σκότει» τήν έλευσιν του φωτός, του Χριστού. Οί πατέρες τής 'Ελληνικής 'Εκκλησίας ύπήρξαν πρωτοπόροι εις τήν κίνησιν διά τήν επέκτασι και έπικράτησι του έλληνοχριστιανικού πνεύματος. Διά τής χρησιμοποίησεως τής έλληνικής όρολογίας και τής νεοπλατωνικής φιλοσοφίας ο Γρηγόριος ο Νύσσης κατωχύρωσε τὸ δόγμα τής 'Αγίας Τριάδος. Ο καθολικός ιερωμένος και καθηγητής απέκρουσε ὅ,τι απέκρουσε άνέκαθεν ή 'Ορθοδοξία, ὅτι δῆθεν ο χριστιανισμός κατά τὰς άπόψεις του 'Ερνέστου Ρενάν, του Ντέ Βιγνί και του διαμαρτυρομένου Χαρνάκ παρεμορφώθη ύπό του έλληνισμού. 'Αντιθέτως συνεφώνησε και αυτός, ὅτι ο έλληνισμός έ λ ά μ π ρ υ ν ε τ ὸ ν χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ὸ ν σέ ὄλες τὶς έκδηλώσεις του. Και πρώτη ή 'Ελληνική 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία διά τής βυζαντινῆς τέχνης εις τὰς εικόνας της διέσωσε τὸ άρχαίον κάλλος. 'Από τὸν έλληνικὸν πολιτισμὸν έξακολουθεῖ, διεκήρυξεν ο καθολικός καθηγητής, νά άντλή τὰς έμπνεύσεις της και τὰς ιδικάς της έκδηλώσεις του πολιτισμοῦ, ἔστω και περυσότερον προηγμένη, ή Δύσις.

*

Με τὸ ἴδιον άντικειμενικὸν πνεῦμα και τήν ἴδιαν ειλικρίνειαν έξητάσθησαν από τὸ σοφὸν θεολόγον και ρήτορα και αἱ διαιρέσεις, αἱ ὅποια έξακολουθοῦν νά χωρίζουν μέχρι σήμερον τὰς 'Εκκλησίας, διά τήν ἔλλειψιν του πνεύματος τής ειλικρινείας, χωρὶς νά λαμβάνονται ὑπό 'Εκκλησιῶν τινων αἱ συστάσεις τῶν κορυφαίων 'Αποστόλων του Πέτρου και του Παύλου, πρὸς ἄρσιν τῶν διαφορῶν. Συγκεκριμένως με τὰς διαφορὰς τῶν 'Εκκλησιῶν τής 'Ανατολῆς και τής Δύσεως ο Ντανιελου διεκήρυξε με θάρρος, ὅτι ή Ρώμη ὑπῆρξε κακῶς πληροφορημένη ἐπὶ τῶν άπόψεων και τής γραμμῆς τής 'Εκκλησίας τής 'Ανατολῆς. Οί Λατίνοι ἤθελαν νά άναμειχθοῦν αὐταρχικῶς εις τὰ ἔσωτερικά της ζητήματα. Αἱ σταυροφορίαι των κατά τῶν 'Αγίων Τόπων εἶχαν προκαλέσει βαθύτατα ψυχικά τραύματα, ὥστε νά δικαιολογῆται ή εκδήλωσις, ὅτι «κάλλιον τὸ σαρίκιον του Τούρκου από τήν τιάραν του Πάπα». 'Υπήρξαν, ἔτόνισεν ο καθολικός κληρικός, δικαιολογημένοι οί φόβοι τῶν χριστιανῶν τής 'Ανατολῆς περὶ τῆς λατινοποιήσεως αὐτῶν, παρά τήν ἐπιθυμίαν των ὅπως διατηρήσουν τὰς παραδόσεις των. 'Η διοίκησις ἐξ ἄλλου και ή ὀργάνωσις τῶν 'Εκκλησιῶν 'Ανατολῆς και Δύσεως ὑπῆρξεν μιὰ από τὰς οὐσιαστικωτέρας διαφορὰς. Και ἐνῶ ή 'Εκκλησία τής 'Ανατολῆς διοικεῖται και μέχρι σήμερον «ἀποκλειστικῶς» με τὰς Συνόδους της και τοὺς Προκαθημένους των Πατριάρχας ή άρχηγούς 'Εκκλησιῶν αὐτοκεφάλων, εις τήν Δύσιν εἶχε ἐπιβληθῆ τὸ αὐταρχικόν

σύστημα τῆς διοικήσεως μὲ τὴν καθιέρωσιν τοῦ «ἀλαθίτου τοῦ Πάπα». Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ ἡ Δύσις ἔθεσε εἰς τὸ περιθώριον τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ὀρθόδοξον μορφήν θεωρεῖται ὡς ὑπερτάτη ἀξία, ἡ δὲ πορεία τῆς Ὀρθοδοξίας τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς παραδόσεως ἀποτελεῖ τὴν γραμμὴν τῆς ἀναδημιουργίας τῆς ζωῆς, αἱ ἀρχαὶ τοῦ καθολικισμοῦ, ἀφῆκε νὰ ἐννοηθῇ ὁ ὁμιλητής, κρατοῦν τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τὸ ἄγχος μιᾶς δημιουργίας ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τῆς θείας δικαιοσύνης. Ὡμίλησεν ἐπίσης ὁ ἀββᾶς καθηγητῆς καὶ διὰ τὸ ἔργον τῶν ἱεραποστόλων εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἐτόνισεν τὴν φθοροποιὸν ἐπίδρασιν τῆς προπαγάνδας, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται ἀπὸ μέρους τῶν περιοδεούντων ἱεραποστόλων. Καὶ χωρὶς νὰ εἶναι σαφῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀφῆκεν ἐν τούτοις νὰ ἐννοηθῇ, ὅτι ἡ ἀσκουμένη καθολικὴ προπαγάνδα εἰς τὰ παρθένα, ἀλλὰ πρόσφορα διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ μέρη, ἐμφανίζει τὴν θρησκείαν τῆς Ἰησοῦ διηρημένην κατὰ θλιβερόν τρόπον. καὶ ὑποσκάπτουσαν τὴν ἐνότητα τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τὴν ἐνότητα ταύτην, ὡς τὴν βασικὴν ἀνάγκην, ἀναφερθεὶς διὰ μακρῶν, ἐτόνισεν ὅτι αὕτη θὰ προέλθῃ ὄχι ἐκ τοῦ ἔξω κόσμου, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τῶν χριστιανῶν, τοῦ πνευματικοῦ καὶ ψυχικοῦ, ὡς ἀποτελεσμα μιᾶς ὠριμότητος ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς. Καὶ ἀφοῦ διεπίστωσε τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἀπαρίθμησε τοὺς τρόπους μιᾶς παγχοριστιανικῆς ἐνότητος, ἐξήγε τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνεῦρεν ὅτι ἡ θεολογία παρουσιάζει ζωηρὸν ἐνδιαφέρον καὶ μιὰ καλὴ θεολογία, περιλαμβάνουσα τὴν μελέτην τῆς πατρολογίας, τὴν συνάντησιν τῶν συγχρόνων θεολόγων ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὰς συζητήσεις ὑπὸ πνεῦμα ἀντικειμενικὸν καὶ λυτρωμένην παντὸς θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, δύναται αὕτη νὰ κατάρριψῃ τὸν ὑφιστάμενον μεταξὺ τῶν διίσταμένων φραγμόν.

Ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῶν ὄσων εἶπεν εἰς τὴν σειράν τῶν διαλέξεών του ὁ δρ Ντανιελοῦ, ἂν ὑπῆρξε διαφοροτικὴ βέβαια μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν τῶν δύο ἰδίως Ἐκκλησιῶν, ὑπῆρξεν ἐν τούτοις κοινὴ καὶ ὁμόφωνη ὡς πρὸς τὰ συπεράσματα ὠρισμένων βασικῶν περιπτώσεων, αἱ ὁποῖα ἐνεφάνισαν τὴν Ὀρθοδόξιαν ὑπὸ τὴν σημερινήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπὸ ἀνέκαθεν μορφήν της ὡς τὴν θρησκείαν μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴν παράδοσιν. Καὶ φυσικὰ ἐπροκάλυψε ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἡ ὁμολογία ἐνὸς τόσο σοφοῦ καθολικοῦ θεολόγου διὰ τὴν θέσιν τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Δὲν πρέπει νᾶχουμε ὑπερβολικὴν ἐμπιστοσύνη
στὸν ἑαυτό μας, ἀλλὰ ν' ἀσκούμαστε συνεχῶς,
καὶ νὰ ζητοῦμε τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Ἐνας Γέροντας ἔμενε σὲ μιὰ σκῆτη. Ἀρρώστησεν ὁμως βαρειά, καὶ τὸν ὑπηρετοῦσανε στὶς διάφορες χρεῖές του οἱ Ἀδελφοί. Ἔστενωχωριότανε ὁμως πολὺ γι' αὐτό, γιατί τοὺς ἔβλεπε νὰ κουράζονται. Ἔλεγε λοιπόν—Θὰ φύγω ἀπὸ τὴ σκῆτη καὶ θὰ κατεβῶ στὴν πολιτεία, γιατί δὲν θέλω νὰ βασανίζονται γιὰ μένα οἱ Ἀδελφοί.

Ὁ Ἀββᾶς ὁμως Μωϋσῆς τοῦλεγε—Νὰ μὴ βάζης, Γέροντά μου, στὸ νοῦ σου τέτοιους λογισμοὺς, γιατί ἂν πᾶς στὴν πολιτεία, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ πέσης καὶ νὰ κυλισθῆς στὴν ἀμαρτία. — Δὲν ὑπάρχει τέτοιος φόβος, τοῦλεγεν αὐτός, κι' οὔτε νὰ τὸ ξεστομίζης ἓνα τέτοιο πρᾶγμα, γιατί ἀπὸ χρόνια πολλὰ τώρα, τὸ κορμί μου εἶναι πεθαμένο καὶ νεκρό.

Ἐφυγε λοιπόν γιὰ τὴν πολιτεία. Καὶ σὰν ἐμαθεύθηκεν ὁ

ἔρχομός του, πολλοὶ χριστιανοὶ τὸν ἐβοηθοῦσαν καὶ τὸν ἐσύντρεχαν. Καὶ κάποια γυναῖκα ποὺ ἐκαλογέρευε, ἐπῆγεν, ἀπὸ πίστη καὶ ἀπὸ ζῆλο, νὰ τὸν ὑπηρετῆ, καὶ τοῦγενεν ἡ συντροφία της καὶ ἡ περιποίησις ποὺ τοῦκανε συνήθεια καὶ ἀνάγκη.

Ἐπέρασε λοιπόν κάμποσος καιρὸς καὶ ὁ Γέροντας ἔγινε καλὰ καὶ ξαναβρῆκε τὴν ὑγεία του καὶ τὶς δυνάμεις του. Καὶ στὸ τέλος, ἔπεσε σὲ ἀμαρτία μὲ τὴν γυναῖκα αὐτή, κι' ἔμεινε ἐγγυος. Οἱ ἄνθρωποι λοιπόν ποὺ τὴν ἔβλεπαν νὰ κοιλοφορᾷ, τὴν ἀρωτοῦσαν ἀπὸ ποιὸν τῶπαθεν αὐτό. Κι' αὐτὴ ἀπαντοῦσεν—Ἀπὸ τὸν Γέροντα. Δὲν τὴν ἐπίστευεν ὁμως κανεὶς. Ὁ Γέροντας ὁμως τ' ὠμολογοῦσε καὶ παράγγειλε σ' ὅλους, νὰ προστατέψουνε τὸ παιδί ποὺ θὰ γεννηθῆ καὶ νὰ τοῦ τὸ πᾶνε.

Μόλις λοιπόν γεννήθηκε καὶ ἀπογαλακτίσθηκε, ἐπῆγεν ὁ Γέροντας κι' ἐπῆρε τὸ παιδί κι' ἔφυγε πάλι γιὰ τὴ σκῆτη του. Ἐφύλαξε λοιπόν μιὰν ἡμέρα ποὺ ἦτανε γιορτὴ, καὶ τὸ φορτώθηκε στὸν ὤμό του καὶ πῆγε στὴ σύναξη τῆς Ἐκκλησιᾶς, σηκώνοντας τὸ παιδί στὸν ὤμό του. Κι' ὅταν τὸν εἶδαν οἱ ἀδελφοὶ ἐκλάψανε. Κι' αὐτὸς

τούς εἶπε — Βλέπετε, ἀδελφοί μου, τὸ παιδί αὐτό; Εἶναι τὸ παιδί τῆς παρακοῆς. Νὰ παραδειγματισθῆτε λοιπὸν ἀπὸ τὸ δικό μου κατάντημα, καὶ νὰ προσέχετε ν' ἀσφαλίζετε μὲ τὴν ὑπακοή τὸν ἑαυτό σας. Γιατί κι' ἐγὼ στὰ γερατεία μου τῶπαθα τὸ ρεζιλίκι αὐτό. Προσεύχεσθε λοιπὸν πάντα σας, ἀδελφοί μου, καὶ γιὰ μένα.

Κι' ὅταν τὰ εἶπεν αὐτὰ ἐπῆγε στὸ κελλί του, κι' ἄρχισε ξανά τὴν ἄσκησή του, μὲ τὸν ἴδιο ζῆλο, ὅπως καὶ προηγήτερα.

Ἐναν ἄλλον ἀδελφὸ τὸν ἐδάγκασε κάποτε κάποιο φίδι, καὶ κατέβηκε στὴν πολιτεία γιὰ νὰ γιαιοπορευθῆ. Τὸν ἐφιλοξένησε λοιπὸν κάποια εὐλαβικὴ καὶ θεοφοβούμενη γυναῖκα καί, μὲ τὶς περιποιήσεις της, τὸν ἔκαμε καλά.

Ὅταν λοιπὸν ἀπόφυγε τὸν κίνδυνο, ἄρχισεν ὁ Σατανᾶς νὰ τοῦ σπέρνῃ μέσα στὸ μυαλό του φαρμακωμένους καὶ αἰσχροὺς λογισμοὺς γιὰ τὴν γυναῖκα αὐτήν. Μιὰν ἡμέρα λοιπὸν, πού ὅπως πάντα, τὸν ἐπλησίασε γιὰ νὰ τὸν περιποιηθῆ, ἀποκότησε νὰ τῆς πιάσῃ τὸ χέρι της.

Αὐτὴ ἀμέσως ἐκατάλαβε τὸν πόλεμο ποῦ τοῦ κάνει ὁ ἐχθρὸς καὶ τοῦ εἶπε μὲ καλωσύνη. — Δὲν εἶναι σωστὸ αὐτὸ ποῦ κάνεις, Πατέρα μου. Ἐσὺ ἀφιερώθηκες στὸ Χριστό. Καὶ μὲ τὸ ἀγγελικὸ αὐτὸ σχῆμα ποῦ φορεῖς ἐντύθηκες τὸ Χριστό. Σκέψου λοιπὸν τί

λύπη θὰ νοιώσῃς καὶ πόσο πικρὰ θὰ μετανοιώσῃς, ὅταν θὰ γυρίσῃς μονάχος ὅπως πρῶτα, στὸ κελλί σου. Σκέψου ἀκόμη, πῶς γιὰ μιὰς στιγμῆς τιποτένια καὶ αἰσχροὴν ἡδονή, θὰ κακοπαθῆς κατόπι καὶ θὰ κλαῖς καὶ θ' ἀναστενάζῃς..

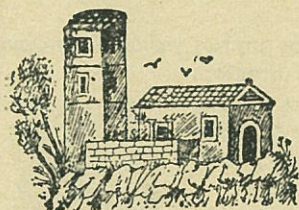
Κι' αὐτός, ὅταν ἄκουσεν τὰ λόγια αὐτὰ ἀπὸ τὴ φρόνημην ἐκείνην γυναῖκα, καταντράπηκε, καὶ δὲν εἶχε τὸ κουράγιο νὰ τὴν ἰδῆ κατὰ πρόσωπον, παρὰ ἤθελε νὰ φύγῃ. Κι' ἐκείνη πάλι τοῦλεγε, μὲ σπλαγχνικότητα Χριστιανικὴ—Δὲν πρέπει νὰ ντρέπεσαι καὶ νὰ θέλῃς νὰ φύγῃς, ἀφοῦ ἀκόμη δὲν ἀποθεραπεύθηκες καλά καλά. Ἄλλὰ νὰ μείνῃς λίγο καιρὸν ἀκόμη, γιατί ἔχεις ἀκόμη ἀνάγκη ἀπὸ θεραπεία. Αὐτὰ ποῦ ἔστοχάσθηκες δὲν ἦτανε δικά σου, οὔτε βγήκανε ἀπὸ τὴν ὀλοκάθαρη ψυχὴ σου. Ἄλλὰ ἦτανε ὑποβολὴ τοῦ φθονεροῦ Διαβόλου.

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια, τὸν ἔπεισε νὰ μείνῃ ἀκόμη λίγο καιρό. Κι' ἀφοῦ ἀποθεραπεύθηκε τελείως, τὸν ἄφησε νὰ φύγῃ, ἀφοῦ τοῦδωσε νὰ πάρῃ μαζί του καὶ πολλὰ ἐφόδια.

Ἐπάνω στο ζήτημα αὐτό, ἔλεγεν ὁ ἅγιος Ἐφραίμ:

Ποτέ, ἀδελφια μου, δὲν πρέπει νὰ παραμελοῦμε ἕνα ἄρρωστον ἄνθρωπο. Γιατί ἡ ἅγια Γραφή λέει, «πὼς ὅποιος φράζει ταῦτιά του γιὰ νὰ μὴν ἀκούη κάποιον ἄρρωστο, τὸ ἴδιο θὰ πάθῃ κι' αὐτός. Καὶ θάλλθῃ ὥρα, πού θὰ ζητᾶ κι' αὐτὸς βοήθεια, μὰ κανεὶς δὲν θὰ τὸν ἀκούῃ».

Ἐὰν ὑποφέρῃ λοιπόν, Χριστιανέ μου, ἕνας ἀδελφός σου, νὰ ταλαιπωριέσαι καὶ νὰ ὑποφέρῃς κι' ἐσὺ μαζί του. Γιατί μόνον ἔτσι θὰ καταξιωθῆς ν' ἀκούσῃς ἀπὸ τὸ Κύριον στὴν ἔσχατην ἡμέραν «ὅτι ἐκάματε σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς πιὸ καταφρονεμένους αὐτοὺς ἀδελφούς μου, σ' ἐμένα τὸ ἐκάματε».

Ἐκεῖνος πού καταφρονᾷ κάποιον ἀνήμερο, παροργίζει τὸν Θεὸ πού αὐτὸς τὸν παιδεύει. Κι' ὅποιος αἰσθάνεται εὐχαρίστηση γιὰ ἕνα πτώμα κάποιου ἀδελφοῦ του, νὰ τὸ

ξέρη, πὼς κι' αὐτὸς γρήγορα θὰ καταντήσῃ πτώμα βρωμερῶτατο.

Ἄν, ἀδελφέ μου, εἶσαι ἐπιστήμονας γιατρός καὶ μπορέσης, νὰ γιαιτρέψῃς κάποιον, νὰ μὴν τὸ πάρῃς ἐπάνω σου, καὶ νὰ μὴν ὑπερηφανευθῆς. Ἄλλὰ νᾶσαι νηφάλιος καὶ γαλήνιος. Γιατί ἀλλοιώτικα, θέλοντας νὰ γιαιτρέψῃς ἄλλους, θ' ἀποδείξῃς πὼς κι' ἐσὺ εἶσαι ἄρρωστος, ὅπως τὸ λέει καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος: «Νὰ μὴ νοθεύετε μιὰ καλωσύνη πού κάνετε».

Θαυμαστὸ παράδειγμα μαρτυρικῆς γενναιοψυχίας.

Ἐπειτα ἀπὸ τὰ πολλὰ φονικά καὶ τὰ μεγάλα κακουργήματα πού ἔκαμαν οἱ βάρβαροι κατὰ τῶν Ἀγίων, ἐγύριζαν στὸν τόπο τους. Καὶ περνώντας ἀπὸ τὴν ἔρημο ἕνα τόπο καταπράσινο καὶ κατασκέπαστο ἀπὸ πυκνόφυλλα δένδρα, ἀμέσως ἔτρεξαν κατὰ ἐκεῖ, ὅσον ἤμπορούσαν γρηγορώτερα.

Κι' ὅταν ἐπλησίασαν, βρῆκανε ἕνα μικρὸ καλυβάκι, πού μέσα του κατοικοῦσε κι' ἔκανε τὴν ἄσκησιν του ἕνα νέο παιδί, πού τὴ μεγαλοψυχία του καὶ τὴ γενναιότητα κι' αὐτοὶ οἱ βάρβαροι ἀκόμη τὴν ἐθαυμάσανε. Γιατί δὲν ἀνέχθηκε, οὔτε γιὰ νὰ σώσῃ ἀκόμη τὴ ζωὴ του, νὰ τοὺς φανερώσῃ ἂν ὑπῆρχανε γύρω γύρω τίποτα μοναστήρια πού τοὺς εἶχανε διαφύγει. Οὔτε καὶ δέχθηκε νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν καλύβα του. Μὰ οὔτε καὶ νὰ γδυθῆ μπροστὰ τους. Γιατί ἔλεγε, πὼς εἶναι ἐπαίσχυντη προδοσία νὰ φανερώνῃ κανεὶς κάποιους πού

μπορεί νά ξεφύγουνε ἀπὸ τὸν κίνδυνο. Καὶ ἀνανδρία καὶ προστυχία τῆς ψυχῆς, τὸ νά κάνη κανεὶς κάτι, παρὰ τὴ θέλησή του.

Αὐτοὶ ποὺ ἀσκοῦνται πρέπει νάβῃ μεγαλόψυχοι, ἔλεγε. Καὶ δὲν εἶναι διόλου πρεπούμενο νά ὑποχωρῇ κανεὶς, ἀπὸ φόβο ἢ ἀπὸ ἀπειλές, κι' ὅταν ἀκόμη διατρέχη κίνδυνο μεγάλο. Γιατὶ ἡ συνήθεια εἶναι ὁ δρόμος ποὺ μᾶς ὀδηγᾷ πρὸς τὰ μεγαλύτερα. Κι ἅμα μᾶς κατακυριέψῃ μιὰ φορὰ ἡ δειλία, μᾶς σέρνει στὸ νά καταφρονᾶμε καὶ τὰ μεγάλα καλά. Κι' ὅταν ὁ φόβος γιὰ τὰ δεινὰ προκαταλάβῃ τὴ γνώμη μας, τότε καὶ τὴν πίστη μας ἀκόμη μπορούμε νά προδώσουμε.

Κι' ἂν αὐτὴ τὴ στιγμή, ἀπὸ τὸ φόβο μήπως πεθάνω, ἀπαρνηστώ τὴν ἀνεξαρτησία μου, πῶς θὰ μπορέσω νάντισταθῶ στὰ τυχὸν βασανιστήρια ποὺ θὰ μοῦ γίνονε, καὶ δὲν θὰ προδώσω τὴν εὐσέβειά μου, ἀφοῦ συνήθισα, ἀντὶς γιὰ τὸ πραγματικὸ συμφέρο μου, νά προτιμῶ τὴν ἡσυχία μου;

Ἐμπρὸς λοιπὸν! ἀφοῦ τὸ ξέρετε τώρα, πῶς ὅσο καὶ νά κουρασθῆτε, δὲν θ' ἀλλάξατε τὴ γνώμη μου, μὴ στέκεσθε· ἀλλὰ κάνετε γρήγορα αὐτὸ ποὺ θέλετε. Γιατὶ οὔτε τοὺς τόπους ποὺ μένουνε οἱ θεοφιλεῖς ἄγιοι θὰ σᾶς δείξω ποτέ μου, ἂν καὶ τοὺς ξέρω. Οὔτε καὶ θὰ βγῶ ἀπὸ τὸ κατώφλι τοῦ καλυβιοῦ μου. Οὔτε καὶ θὰ δεχθῶ νά γδυθῶ μπροστά σου καὶ νά δῆτε γυμνὸ τὸ κορμί μου, ποὺ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐντρεπόμενα νά τὸ κυττάξω. Ὅταν ὅμως πεθάνω καὶ δὲν θὰ νοιώθω πλέον τίποτε, ἄς κάνη ὁ καθένας ὅτι θέλει. Γιατὶ τὴν κατηγορία δὲν θὰ τὴν ἔχω ἐγώ, ἀλλὰ ἡ κακουργία σας. Τάποφάσιονα λοιπὸν νά πεθάνω ἐδῶ μέσα καὶ ντυμένος. Καὶ τίποτα δὲν θὰ κάνω, χωρὶς νά τὸ θελήσω ἐγώ, σὰν νάμουνε κανένα ἀνδράποδο. Σ' αὐτὸ τὸ καλυβάκι ποὺ ἔκτισα, μέσα σ' αὐτὸ προτιμῶ νά πεθάνω. Καὶ νά μοῦ γίνῃ τάφος τὸ δωμάτιό μου αὐτό, ποὺ πρῶτα ἐποτίσθηκε μὲ τὸν ἴδρωτά μου, καὶ τώρα θὰ ποτισθῇ μὲ τὸ αἷμα μου.

Ἡ παρρησία του αὐτὴ καὶ τὸ γενναῖο του αὐτὸ φρόνημα ἐξεφρένιασε τοὺς ἀλιτήριους. Καὶ παρευθὺς ἐχύθησαν ἐπάνω του καὶ τὸν κατακομμάτισαν. Καὶ τοῦδωσαν τόσες μαχαίριές, ὅσες ἐχωρούσανε στὸ κορμί του. Γιατὶ ὁ καθένας τοὺς ἤθελε νά ξεσπάσῃ ἐπάνω του τὸ θυμό του· καὶ δὲν τὸν ἔφθαναν τῶν ἄλλων τὰ φονικά κτυπήματα, παρὰ ἤθελε νά βυθίσῃ κι' αὐτὸς τὸ μαχαίρι του στὸ σῶμά του, γιὰ νά ἱκανοποιηθῇ. Οἱ περισσότεροὶ λοιπὸν τὸν ἐμαχαίρωναν νεκρὸ κι' ὄχι ζωντανὸ πλέον. Κι' ἐλύσσαζαν κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὸ θυμὸ τους, ποὺ δὲν εἶχαν κι' ἄλλο, γιὰ νά χορτάσουνε τὸ θυμὸ τους.

Τὸ τέλος τῆς ὁράτου μάχης
κατὰ τοῦ νοητοῦ Ἑμαλήκ

ΟΤΑΝ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΕΞΕΠΝΕΥΣΕ!

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀναφέρει, ὅτι μετὰ τὴν ἐκπνοὴ τοῦ Κυρίου πάνω στὸ σταυρό, «τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω καὶ ἡ γῆ ἐσειέσθη καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν» (κζ' 51). Γιὰ τὸ σχίσιμο τοῦ καταπετάσματος—μιᾶς αὐλαίας ποὺ χώριζε τὰ Ἁγία ἀπὸ τὰ Ἁγία τῶν Ἁγίων στὸν Ναό—μιᾶς κι' ὁ Μᾶρκος (ιε' 38). Ὁ δὲ Λουκᾶς προσθέτει, ὅτι ἀπὸ τὴν ἕκτη ὡς τὴν ἑνάτη ὥρα, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ μεσημέρι ὡς τρεῖς τὸ ἀπόγευμα, σημειώθηκε ἐκλειψὶς ἡλίου κι' ἔπεσε σκοτάδι (κγ' 44).

Ὁ σεισμὸς κι' ἡ ἀφάνισις τοῦ ἄστρου τῆς ἡμέρας ὑπῆρξαν ἓνα δεῖγμα, ὅτι κι' ἡ ἄψυχη κτίσις συνταράχθηκε ἀπὸ τὸ φρικτὸ γεγονός τῆς θεοκτονίας.

Στὰ πρώιμα χρόνια τοῦ χριστιανισμοῦ, διασωζόταν ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ τοῦ συμβάντος, ποὺ δὲν περιορίσθηκε μονάχα στὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ παρατηρήθηκε καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης. Ὁ ἅγιος Ἰππόλυτος (Γ' αἰῶν) γράφει: «Ἐπὶ δὲ τοῦ Κυρίου πάσχοντος αὐτοῦ, οὐ μόνον τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἡμέρα καὶ πᾶς ὁ κόσμος ἐσειέσθη» (Εἰς τὸν Δανιὴλ Α' ΥἱΙ). Ὁ πολὺς Ὁριγένης, λίγο ἀργότερα, ὑπενθυμίζει τὰ ἐξῆς: «Περὶ δὲ τῆς ἐπὶ Τιβερίου ἐκλείψεως, οὗ βασιλεύοντος καὶ ὁ Ἰησοῦς ἔοικεν ἑσταυρῶσθαι, καὶ περὶ τῶν μεγάλων τότε γενομένων σεισμῶν τῆς γῆς ἀνέγραψε καὶ Φλέγων» (Κατὰ Κέλσου Β' XXXIII). Τέλος, στὸν βίο τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ποὺ ἔγινε χριστιανὸς χάρις στὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου καὶ διετέλεσε πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν, ὑπάρχει μία χαρακτηριστικὴ λεπτομέρεια. Ὁ Διονύσιος, εἰδωλολάτρης τότε, ὅταν εἶδε τὴν παράδοξη καὶ καταθλιπτικὴ ἐκείνη ἀλλοίωσι τῶν στοιχείων τῆς φύσεως, ἀνέκραξε τὸ περίφημο:

— Ἡ κάποιος θεὸς πάσχει ἢ ἤλθε ἢ συντέλεια τοῦ κόσμου!

Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἀναστατώσεως αὐτῆς, συνέβη καὶ κάτι ἄλλο, πολὺ ἐντυπωσιακὸ, ποὺ τὸ διαβάζουμε μονάχα στὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιο. Κατὰ τὸν σεισμὸ ἢ κατόπι—οἱ σχετικοὶ δύο στίχοι δὲν εἶναι ἀπόλυτα σαφεῖς—«τὰ μνημεῖα ἀνεψῆθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη καὶ ἐξεληθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς» (κζ' 52,53).

Τὸ πιὸ πιθανὸ εἶναι, ὅτι ἡ ἀνάστασις αὐτῆ ὠρισμένων δικαίων, ποὺ ἦσαν θαμμένοι ἐξω ἀπὸ τὴν Σιών, πραγματοποιήθηκε μετὰ

τήν ἔγερσι τοῦ Κυρίου, ὁπότε καὶ ἔγινε ἡ ἐμφάνισίς των σὲ πολλὰ ἄτομα. Πρόκειται γιὰ μιὰ θαυμαστὴ ὅσο καὶ μυστηριώδη ἀπαρχὴ τῆς γενικῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ποῦ θὰ γίνῃ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Καμμιά ἐπὶ μέρους ὑπόθεσι δὲ μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ κάνουμε γύρω ἀπὸ τὸ νόημα καὶ τὶς ἐνδεχόμενες ἱστορικές λεπτομέρειες αὐτοῦ τοῦ συμβάντος. Ἡ Γραφὴ τὸ κρατεῖ τυλιγμένο σὲ αὐστηρὴ σιωπῇ, ποῦ ἀποκλείει τὶς βásiμες εἰκασίες.

Σύμφωνα μὲ τὸν Μωσαϊκὸ Νόμο, τὰ σώματα τῶν τριῶν ἐσταυρωμένων τοῦ Γολγοθᾶ ἔπρεπε νὰ ταφοῦν αὐθημερόν. Πράγματι, στὸ Δευτερονόμιο (κα' 22,23) διαβάζουμε: «Ἐὰν δὲ γένηται ἐν τινὶ ἄμαρτία κρίμα θανάτου καὶ ἀποθάνῃ καὶ κρεμάσῃτε αὐτὸν ἐπὶ ξύλου, οὐ κοιμηθήσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ξύλου, ἀλλὰ ταφῇ θάψετε αὐτὸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ». Ἐξ ἄλλου ἡ ρωμαϊκὴ νομοθεσία ἐπέτρεπε τὴν παραλαβὴ τῶν ἐκτελεσμένων ἀπὸ τοὺς οἰκείους των πρὸς ἐνταφιασμό.

Ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰουστίνος (Διάλογος πρὸς Τρύφωνα, 97) ἐπιχειρεῖ ἓνα ἐπιτυχῆ παραλληλισμὸν, γεμᾶτον θαυμάσιο ἀλληγορικὸ νόημα, ἀνάμεσα στὴν ἐσπερινὴ ταφὴ τοῦ Σωτῆρος καὶ σὲ ἓνα γεγονός τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὅταν, μετὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, οἱ Ἑβραῖοι συνεκρούσθησαν μὲ τοὺς Ἀμαληκίτες, ὁ Μωϋσῆς ἀνέβηκε σ' ἓνα λόφο καὶ κρατοῦσε τὰ χέρια σηκωμένα, σὲ στάσι προσευχῆς. Ὅσο τὰ χέρια του ἦσαν σ' αὐτὴ τῇ στάσι, ὁ λαὸς του νικοῦσε τὸν ἐχθρόν. Ὅταν τὰ κατέβαζε ἀπὸ τὴν κούρασι, ἡ μάχη ἔκλινε ὑπὲρ τῶν Ἀμηληκιδῶν. Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ λοιπὸν ἡ ὀριστικὴ νίκη, ἀνέλαβαν ὁ Ἀαρὼν κι' ὁ Ὠρ νὰ στηρίζουν τὰ χέρια τοῦ Μωϋσέως «ἐντεῦθεν εἰς καὶ ἐντεῦθεν εἰς. Καὶ ἐγένετο αἱ χεῖρες Μωϋσῆ ἐστηριγμένας ἕως δυσμῶν ἡλίου» ("Ἐξοδ. ιζ' 8 κ. ἐξ.). Ἔτσι, κατὰ τὴν ὁμορφὴ παρατήρησι τοῦ Ἰουστίνου, ἔμειναν καὶ τὰ χέρια τοῦ Ἰησοῦ ἐκτεταμένα στὸ σταυρὸ ὡς τὸ βράδι.

Δὲν ξέρουμε πὼς θάφτηκαν οἱ δύο λησταί, ποῦ πέθαναν μαζὶ μὲ τὸν Χριστό. Γνωρίζουμε ὁμως ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστάς, ὅτι γιὰ τὴ δική του ταφὴ βρέθηκαν δυὸ ἀνθρωποὶ νὰ μεριμνήσουν. Δὲν ἦσαν συγγενεῖς του. Ἀνῆκαν στὴν ὑψηλὴ τάξι κι' ἦσαν μέλη τοῦ Συνεδρίου, τῆς ἰουδαϊκῆς βουλῆς.

Ὁ Ἰωσήφ κι' ὁ Νικόδημος εἶχαν ἓνα μυστικὸ δεσμὸ μὲ τὸν Θεῖο Κατάδικον. Ἦσαν κρυφοὶ μαθηταὶ του. Ὁ πρῶτος, κατὰ πᾶσα πιθανότητα, ἀπέσχε κατὰ τὴ συνεδρίασι, ποῦ κατέληξε στὴ θανατικὴ καταδίκη τοῦ Κυρίου. Ὁ ἄλλος ἴσως παρέστη καὶ προσπάθησε νὰ τὸν σώσῃ. Κι' ἄλλῃ φορᾶ εἶχε λάβει τὸ μέρος του, προβάλλοντας νομικὰ ἐπιχειρήματα, ὅπως ἀναφέρει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (ζ' 44-52).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Λίθεσιμ. Οίκον. Ἀριστοτέλην Μπενίσην, Ἀχινὸν Σερρῶν. Διὰ νὰ ἀποκτήσετε δικαίωμα συντάξεως πρέπει νὰ ἔχετε 15 ἐτῶν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἀσφάλισιν παρὰ τῷ Τ.Α.Κ.Ε., προκειμένου βεβαίως περὶ συντάξεως λόγῳ ἀνικανότητος σωματικῆς ἢ διανοητικῆς. Ἐὰν ὁ ἡσφαλισμένος ἀπολυθεῖ τῆς ὑπηρεσίας λόγῳ ἀνικανότητος, δὲν συνεπλήρωσε τὸ ἀπαιτούμενον χρονικὸν διάστημα συμμετοχῆς εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἦτοι 15ετίαν,

Ὁ Ἰωσήφ ζήτησε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν Πιλάτο, κί' ὁ ἡγεμὼν, ἀφοῦ πληροφορήθηκε ἀπὸ τὸν κεντυρίωνα, πού εἶχε ἐπιστατήσει τὴν ἐκτέλεσι, ὅτι ἐπῆλθε ὁ θάνατος, τοῦ τὸ ἐχάρισε.

Τὸ διάβημα αὐτὸ τοῦ εὐσχήμονος βουλευτοῦ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ Μᾶρκο ὡς τόλμη (ιε'43). Καὶ πράγματι ἦταν μιὰ ριψοκίνδυνη πράξις. Διότι, ὅπως ἦταν ἐξηγημένα τὰ πνεύματα, ἡ τόσο ἐνεργὸς ἐκδήλωσις συμπαθείας πρὸς τὸν θανατωμένο ἐχθρὸ τοῦ Καίσαρος καὶ τῆς ἀρχούσης Ἰουδαϊκῆς τάξεως, μπορούσε νὰ ἐπισύρῃ καθετὶ τὸ κακὸ στὸν Ἰωσήφ καὶ τὸν συπαραστάτη του Νικόδημο.

Ὡστόσο, οἱ δύο αὐτοὶ ἄνδρες ἀψήφησαν τὸ φοβερὸ ἐνδεχόμενο. Ἄν, ὥσπου νὰ σταυρωθῇ ὁ ἀγαπημένος τους διδάσκαλος, εἶχαν δεῖξει πτόησι, κατόπιν κραταιώθηκε ἡ καρδιά τους καὶ θέλησαν ν' ἀποδείξουν τὴν ἀφοσίωσί τους, ἔστω καὶ τιμῶντας τὸ σεπτὸ ἄψυχο σῶμά του. Ἀλλὰ ἀκριβῶς, ἐπειδὴ τὸ θάρρος τους δὲν εἶχε κανένα πρακτικὸ ὄφελος—ἐφ' ὅσον τὸ πᾶν εἶχε συντελεσθῆ πλεον καὶ δὲν ὑπωπτεύονταν, ὅτι τὸν θάνατο θὰ τὸν διαδεχόταν ἡ ἀνάστασις—ὑπῆρξε ἓνα θάρρος περισσότερο ἀξιέπαινο.

Ἡ ἕκτασις τῶν χεριῶν τοῦ Μωϋσέως ἐξασφάλισε τὴν πρόσκαιρη νίκη ἐνὸς προσκαίρου λαοῦ κατὰ ἐνὸς προσκαίρου ἐχθροῦ. Ἡ ἕκτασις τῶν χεριῶν τοῦ Ἰησοῦ ἐξασφάλισε τὴν ἀθάνατη νίκη ἐνὸς ἀθανάτου λαοῦ—τῆς Ἐκκλησίας—κατὰ ἐνὸς ἐχθροῦ, πού ὡς τότε πίστευε τὸν ἑαυτὸ του ἀθάνατο: τῆς ἁμαρτίας.

Τὰ χέρια τοῦ Μωσέως ἦταν ἀνάγκη νὰ ὑποβασταχθοῦν ἀπὸ δύο ἄλλους ἀνθρώπους. Ἦσαν χέρια ἀνθρώπινα. Τὰ χέρια τοῦ Ἰησοῦ ὑποβαστάχθησαν ἀπὸ τὸ ἐγκάρσιο δοκάρι τοῦ σταυροῦ. Ἀλλὰ, στὴν πραγματικότητα, κρατήθηκαν στὴ σωτήρια στάσι τους μόνα, διότι ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦταν ἀπλῶς ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ Θεὸς καὶ μετὰ τὴν θέλησί του καὶ τὴν ἀπόφασί του τὰ κράτησε ὑψωμένον στὸν Γολγοθᾶ, ὅπου ζετυλίχθηκε ἡ ἀόρατη μάχη κατὰ τοῦ νοητοῦ Ἀμαλήκ: τῆς ἁμαρτίας.

Ἀλλὰ εἶχε κί' ὁ Ἰησοῦς ἓνα Ἄαρὼν κί' ἓνα Ὡρ . Ὁχι κατὰ τὶς ὥρες τοῦ μυστηριώδους ἀγῶνος, ἀλλὰ κατόπιν. Ὁ Ἰωσήφ κί' ὁ Νικόδημος, ὅταν μετὰ τὸ ἡλιοβασίλεμα τὸν ἀποκαθήλωσαν, τοῦ ἐγλύκαναν τὴν ἀνάπαυσι, ἐναποθέτοντάς του στὴν ἀγκάλῃ τῆς γῆς.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

διὰ τὴν τύχην συντάξεως πρέπει νὰ καταβάλῃ τὰς μέχρι συμπληρώσεως δεκαπενταετίας εἰσφορὰς. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἔχετε χειροτονηθῆ τὸν Αὐγούστου τοῦ 1947, μέχρι τοῦδε ἔχετε ἔτι τῶν 14½ ἐτῶν συμμετοχῆς εἰς τὸ TAKE, ὑπολείπεται ἡ καταβολὴ εἰσφορῶν ὀλίγων μηνῶν. Διὰ τὴν τύχην συντάξεως πρέπει προηγουμένως νὰ κριθῆτε ἀνίκανος πρὸς ἐπιτέλειαν τῶν ἐφημεριακῶν σας καθηκόντων παρὰ τῆς Πρωτοβαθμίου Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ν. 1811/51, τῆς ἐδρευούσης εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Νομοῦ σας. Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἐξετασθῆτε ὑπὸ δύο ἰατρῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου σας, οἵτινες θὰ βεβαιώσουσι ἐνόρκως περὶ τῆς ἀνικανότητος σας ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου, ἔτε, καὶ τότε μόνον, θὰ ἀπολυθῆτε τῆς ὑπηρεσίας. Τόσον εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ὑγειονομικὴν Ἐπιτροπὴν, ὅσον καὶ ἐνώπιον τῶν δύο ἰατρῶν θὰ παραπεμφθῆτε τῇ ἐγγράφῳ παραγγελίᾳ τοῦ Μητροπολίτου. Ἡ μὴν προὔπηρεσία τὴν ὁποῖαν δύνασθε νὰ ἐξαγοράσετε εἶναι ἡ τοιαύτη τοῦ Γραμματέως τῆς Κοινότητος. Διὰ τὴν ἐξαγορὰν ἀπαιτεῖται ἀντίγραφον τοῦ διορισμοῦ καὶ πιστοποιήσις διὰ τὸ συνεχῆς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης θεωρουμένη ἀπὸ τὴν Νομαρχίαν, ὡς καὶ βεβαίωσις τοῦ Ταμείου Δήμων καὶ Κοινοτήτων, ὅτι δὲν συνταξιοδοτήσατε παρ' αὐτοῦ. Ἐπίσης πρέπει νὰ ὑποβάλλετε βεβαίωσιν ἐμφαίνουσαν τὴν ἀπὸ τῆς χειροτονίας σας ἕως σήμερον ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν σας. Ἡ ἐξαγοραζομένη ὑπηρεσία χρησιμεύει μόνον διὰ τὴν βελτιωτικὴν τῆς συντάξεώς σας. Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπολογισθῆ εἰς τὴν ἐφημεριακὴν σας ὑπηρεσίαν διὰ τὴν θεμελίωσιν δικαιώματος συντάξεως, ὥστε νὰ μὴ χρειασθῆ καταβολὴ συμπληρωματικῶν εἰσφορῶν. — Αἰ δ ε σ. Γ ε ὠ ρ γ ι ο ν Π. Ἡ στρατιωτικὴ θητεία δὲν ἐξαγοράζεται, οὔτε ἡ ὑπηρεσία εἰς ἰδιώτας, ἔστω καὶ ἐὰν ὕψιστο ἀσφάλειαι εἰς τὸ Ι.Κ.Α. — Αἰ δ ε σ. Ἐ μ μ α ν ο υ ἡ λ Δ η μ η τ ρ ῖ ο υ, Σιταριῶν Κιλικισίου. Γράψατέ μας πότε χειροτονήθητε καὶ ἐγγενήθητε. Διὰ τὴν δικαιοῦσθε συντάξεως λόγῳ ἀνικανότητος πρέπει νὰ ἔχετε 15 ἐτῶν συμμετοχῆν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Ἐὰν ἔχετε αὐτὸν τὸν χρόνον, δὲν ἔχετε ἀνάγκην καταβολῆς συμπληρωματικῶν εἰσφορῶν. Ἡ ἐξαγορὰ ἐφημεριακῆς προὔπηρεσίας θὰ συμβάλῃ μόνον εἰς τὴν αὐξησιν τῆς συντάξεώς σας. Αὐτὸ ὅμως εἶναι προαιρετικόν. Θὰ ἀναμένωμεν ἐπιστολὴν σας μὲ τὸ ἔτος χειροτονίας καὶ γεννήσεώς σας.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἄρχιμ. Χρυσοστ. Δεληγιαννοπούλου, Ὡσαννά. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οἱ κίνδυνοι τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας καὶ τὸ ποιμαντικὸν ἔργον (συνέχεια). — Ἄρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἡ βλαφημία στήγμα Ὀλιβερό τοῦ αἰῶνός μας. — Τζιοβάνι Παπίνι, Μετὰ τὴν Ἀνάστασι (Μετάφρ. Βασ. Μουστάκη). — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος δεύτερον. Ἐπιστάσις καὶ διδάγματα ψυχοφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν Ἐξοδῶ, ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως. Μετάφρ. Θεοδόση Σπεράντσα. — Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ ἀνωτερότης τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἡ μεγάλη συμβολὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Μία εὐδαρτῆς ὁμολογία καὶ ἀναγνώρισις. — Ἀποστάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετικὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἡθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη. — Βασ. Μουστάκη, Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐξέπνευσε. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθήναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶν 1. Ἀθήναι.